

Muusikaleht

Ta lendab mesipuu poole...

Nr. 1
Jaanuar
1996
Hind 6.-

J. Sibeliuse VIII sümfoonia saladust

aitab
lahti
mõtestada

Leo

Normet

(lk. 23-24)

Veel numbris

Muusikainformatsiooniline

katsikujutt

Jõulukontserdid

Noobel nelik ei

naerata

Järeilmõtteid NYXDile

MATI MIKALAI

inspiratsiooniallikad

Narva muusikud

esindavad Eestimaad

Estonia Talveaia

mitmekülgne tegevus

IVO SILLAMAA

õppimisnipid

GUSTAV ERNESAKS -

parketiparandaja

HEINO PEDUSAAR

heliplaadi ajaloost

OTT RAUKASE ja

AKSEL PAJUPUU

panus

N. PAGANINI

raske lapsepõlv

GEORG OTS suri

kaks korda?

Muusikat

kassidele

Sõbranna pärib õnnelikult emalt: "Millal võib kaajatsile tulla? – "Kõige parem on kell 3 öösel, siis on laps kõige elavam ja lõbusam."

Võrumaa Teataja, 23 XII 1995
Kuna toimetus valis katsikulkäimiseks vale kellaja, ei tulnud järgnev jutt eriti lõbus. Aga üht-teist lugemisväärsset peaks allpool ikkagi olema.

Eesti Muusika Infokeskus - milleks?

Eesti Heliloojate Liidu algatusel on loodud muusikainfoga tegelev üksus. Miks ja milliste funktsioonidega? Hr. Lepo Sumera, Teie olete minu teada selle üksuse nõukogu esimees.

Lepo Sumera: Eesti Heliloojate Liit on juba 10 aastat olnud Rahvusvahelise Muusikainfokeskuste Assotsiatsiooni liige ning leidsime, et meie jõud ei käi enam sellega seotud tööst üle. Seetõttu organiseeriti mais 1995 Eesti Muusika Infokeskus 12 Eestis professionaalselt muusikaga tegeleva organisatsiooni poolt. Nende hulgas on Estonia Teater, Eesti Raadio, Eesti Televisioon, Teatri ja Muusika Muuseum jne.

Selle keskuse tähtsaim ülesanne on koguda Eesti muusika kohta käivat informatsiooni nootide, lintide, plaatide, nende salvestusaja ja koosseisude kohta, ka sellest, kus on üks või teine teos avaldatud, millistel tingimustel saab seda kasutada jne. Samuti informatsioon autorite - nii elavate kui manalateele läinute - kohta. Teiseks - levitada seda informatsiooni kõigile neile, kes on eesti muusikast huvitatud ja seda huvi tekitada. Põhikiri on EV valitsuses kinnitatud.

Praktiliselt alustati tööd umbes kuu aega tagasi. Oleme tänulikud Avatud Eesti Fondile (Sorosi fondile), kes toetas meid arvutipargi muretsemisel, milleta ei saaks töötada, Kultuuri-ministeeriumile, kes leidis raha fondi lepingulistele töötajatele tasu maksmiseks, kõigile oma asutajaliikmetele, kes on meid nii või teisi toetanud. Täpsemalt võib öelda Mare Põldmäe, esimene lepinguline töötaja, kes infokeskuse praktilist tööd teeb ja juhendab.

Mare Põldmäe: Praegu on Infokeskuse Nõukogul 17 liiget. Hetkel on tööst veel vara rääkida. Sisseseadmine, seehulgas tehnika saamine, võttis rohkem aega kui arvasime. Praktiliselt oleme töötanud ainult kuu aega, valmis on vaid spetsiaalne infoprogramm.

Kas ruumid on olemas?

MP: Kuidas öelda. Ruum - endine foonika - on, tõeliseks tööruumiks saamiseks vajaks ta remongi.

Kas toetustest saab seda teha?

MP: Ei. Toetused on kõik sihtotstarbelised. Nüüd ma pean kahjuks lahkuma. Mulle tuli täiesti ootamatult edasilükkamatu lisaülesanne.

Muusikainformatsiooniline

Vasakult L.Sumera, M. Põldmäe, T.Teder, puudub P.Vähi G.Hallingu foto

Kahju, aga jätkame arutlust.

Kas infovool on ainult ühepoolne - Eestist välismaale. Toimetus taotles ka Kooriühingu esindajaga sellel ümarlaual osalemist, aga aeg neile ei sobinud. Küll aga selgitasime välja, et ühingul on mitmekülgsed ja kahepoolsed suhted kolme rahvusvahelise organisatsiooniga. Otsustasime sellest hiljem eraldi kirjutada.

LS: Kõik Rahvusvahelisse Muusikaühingute Assotsiatsiooni kuuluvad riiklikud või rahvuslikud muusika-infokeskused saavad oma infot ka teistele. Niisiis meie infokeskus mitte ainult ei hakka väljastama infot teistesse maadesse, vaid neilt ka saama. Peale selle korraldab assotsiatsioon erinevates riikides igal aastal festivale. 6-7 aastat tagasi osales Eesti heliloojate Liit Oslos vastaval festivalil. See on seotud mitmete kulutustega - osavõtumaks jne. Tollal seda meie, vaeste, käest ei võetud. Kui aga meie muusika infokeskus assotsiatsiooni liikmena hakkab tööle, siis nähtavasti tuleb selline eesti muusikat tutvustav ülemaailmne festival ka meil.

Kas koorimuusika on sellest võrgust väljaspool? Neil on ju oma organisatsioonid.

LS: Ei, üks ei sega teist.

Ühe asutajaliikme esindaja, kes on ühtlasi teie assotsiatsiooni aseesimees, on siin kohal. Mida on teinud Eesti Raadio?

Tiia Teder: Eesti Raadio pole oodanud, millal valmib eesti muusika propageerijana infokeskus. Oma maa kultuuri levitamine on avalik-õigusliku raadio üks tähtis ülesanne. Veel enne, kui Eesti Raadio sai EBU - Euroopa Ringhäälingu Liidu - täieõiguslikuks liikmeks, ei suhelnud me mitte ainult Moskva. Näiteks Eestist oli esimene otseülekanne EBU riikide eetrisse juba 80-ndate aastate lõpus - RAMi kontsert. Minu teada oli see esimene otseülekanne EBU sarja endisest Nõukogude Liidust ja idablokist.

Isegi hoopis varem olid ju Eesti Raadiol sidemed Soome Raadioga.

TT: Mitte ainult Soome, vaid ka väga paljude raadioteega. Pole vist mõtet siin rääkida pikalt, millised koostööprojektid on olnud ja on. Ma arvan, et Eesti heliloojad ei teagi, kui palju head me nende heaks teeme. Meile saadetakse pidevalt kas mõne pianisti või organisatsiooni poolt kirju teoste või plaatide saamiseks. Me oleme kõigile rõõmsalt vastanud, kandnud kulutused, mis sellega kaasnevad. Suvel näiteks pöördus minu poole üks Saksa raadiojaamadele kaastööd tegev inimene palvega saata sõnaline ja muusikaline programm eesti muusikast. Me saatsime talle, tegime talle töö n.-õ. ette ära. Me ei ole kellelegi ära öelnud, kuigi see ei kuulu otseselt meie tööülesannete hulka. Rääkimata juba raadiotevahelisest väga peenelt planeeritud koostööst.

Miks Eesti muusikud mängivad vähe Eesti muusikat?

IBU sarjas osalemisega on aga see häda, et meie interpreetid ei mängi eriti eesti muusikat, pole nagu midagi saata. Keeruline on ette planeerida. Küll on raske leida kontserte, kus eesti muusika on ette planeeritud. Eesti muusikud mängivad rohkem klassikat, mis toob kohalikud saalid täis.

LS: Niisugune probleem on tõesti olemas. Aga Eesti Muusika Päevadel ju siiski mängitakse, NYDil oli ka. Kuid igal ERSO kontserdil võiks olla - ma ei ütle, et peaks olema - ka üks eesti helilooja teos.

TT: Toon näite. Me oleme 5 aastat osalenud Põhjamaade sarjas, kus nõutakse, et nii autor, dirigent kui interpreet peaksid olema omad. On raske leida teost, kus kõik need kolm komponenti oleksid koos peale Pärdi ka teiste eesti heliloojate teoste esitamisel. Eesti Raadio ise sellise kontserdi korraldaja osas ei jaksa olla.

Kas Eesti Kontsert ei saaks

katsikujutt

ERSOt mõjutada?

Peeter Vähi: Puhtformaalselt on ERSO täiesti omaette organisatsioon ja Eesti Kontsert teda otseselt käskida ei saa, küll aga soovitada. Minu meelest me teeme seda üsna tihti. ERSO kavade kokkupanek toimub sageli Eesti Kontserdi kunstinõukogus Arvo Volmeri ja Ville Kella juuresolekul. Tihti on saavutatud kompromiss.

Mulle tundub, et ERSO ja eesti muusika suhetes on olnud kaks perioodi. Oli aeg, millal eesti muusika mängimine oli poolkohustuslik. Heliloojate Liit avaldas survet, parteikomiteedes peeti arvestust, kui mitu protsenti on kavades Nõukogude Eesti heliloojate teoseid, kui mitu vennasrahvaste muusikat. Salvestati peaaegu kõik Eestis kirjutatud sümfoonilised teosed. See tekitas tõrksust. Kui surve ära langes, lakati peaaegu et protestiks eesti muusikat mängimast.

Viimasel ajal on olukord siiski paranenud. Peale Pärdi on mängitud teisi autoreid: Tüüri, Tambergi, Sumerat. Hiljuti oli Eespere flöödikontsert.

Mängiti ka Teie pastoraali.

LS: On muudki rõõmustavat. NYJD-festivalil kõlas Toivo Tulevi teos. On tellitud ka Mari Vihmandi käest. Ei saa öelda, et ERSO midagi ei tee.

PV: Järgmisel hooajal on kavas Artur Kapi oratoorium "Hiob".

Agas publiku vähene huvi eesti muusika vastu on siiski fakt. Meie lehe eelmises numbris kirjutas sellest ka Aaro Pertmann.

PV: Osalt on see tõesti nii. Mul on tunne, et siin pole süüdi heliloojad. Nii väikese riigi kohta, kui on Eesti, on meil kümnekond heliloojat, keda Euroopas tuntakse, eesotsas Pärdi ja Tormisega. Lätis näiteks pole peale Peteris Vasksi peaaegu kedagi.

Agas midagi on vist organiseerimisega lahti. Kui kuulutada välja kammerkontsert eesti heliloojate loomingust, on saalis vaid mõned muusikateadlased ja heliloojate sugulased, peale selle veel 10-20 inimest. Mul on ka kahju, et Eesti Muusika Päevadel pole külastajaid palju.

Paistab, et aitavad muusikavälised efektid. Kolme eesti autori - Kangro, Mattiiseni ja Vihmandi - nüüdisooperid olid NYJD-festivalil harjumatus kohas - Rotermanni soolalauas. Peeter Jalakase lavastuses oli valgus- ja muid efekte. Ruum oli pealtvaatajaid täis ja osa rahvast jäi ukse taha.

Kas küsimus pole ka selles, et Eesti heliloojad tunnevad hästi Euroopat ja kirjutavad Euroopa moodi. Eesti publiku maitse on aga paljuskki veel teistsugune, n.-ö. Ernesaksa-aegne.

PV: Osaliselt võib see ka olla nii. Kuid Urmas Sisaski "Missat" laulupeo kavasse oli kirjutatud meie kooride taset

arvestades n.-ö. kümnesse. On teisi näiteid.

Agas jah. Eks igaüks ise ole endale kõige lähemal ja toon näiteks iseenda. Kirjutan praegu ERSO tellimisel lugu ARSISse kellade ansamblile. Eestis on üks selline ansambel, Inglismaal ja Ameerikas aga palju. Eeldan, et see tuleb ka seal ettekandmisele, võib-olla plaadistamisele ja kirjutades pean arvestama sealse publiku maitset. Ma ei saa silmas pidada ainult Eesti publikut ja meie ainsat kellade ansamblit.

Probleemid

Kaldusime nüüd teemast natuke kõrvale - rääkisime raskustest eesti muusika tutvustamisel välismaal seoses sellega, et meie oma profid seda vähe mängivad. Aga mida on siiski ära tehtud ja milliseid probleeme peaks keskuse loomine aitama lahendada?

TT: Väga rõõmustav asi on ROSTRUM, mida on 40 korda korraldatud Pariisis. See on nüüdismuusika konkurss varem raadiote poolt tehtud lintide ülekuulamise näol. Eesti Raadio on sellel osalenud.

Teil on olnud raha endal lintidega Pariisi sõita?

TT: Kaks korda oleme käinud, ka osavõtumaksu tasunud. Ja mitte edutult. Üks kord jäime pingereas napilt alla Jaapanile, saime 2. koha. Ega asi piirdu ainult ülekuulamisega. Need linnid, esijoones paremad, lähevad ka mahamängimisele Euroopa raadiojaamades. Pariisist viidud E.-S. Tüüri "Missat" on ette kantud vähemalt 30 Euroopa raadiojaama poolt. See on väga suur publik eesti muusikale. Ja ka teenimisvõimalus, makstakse ju ka honorari. Eesti muusikud peaksid oma materiaalse olukorra parandamist taotledes raadiokanalit rohkem silmas pidama.

Muidugi ei saa me osa võtta kõigest EBU projektidest. Väga tahaks Metropolitan Operast üle kanda oopereid, nagu tehakse normaalsetes riikides. Väga tahaks ka esmaspäevaseid otseülekandeid Euroaadio kontserdisaalist. Agas selleks on vaja paar miljonit krooni ainuüksi satelliitjaama jaoks.

Asjasündinu hakkab probleeme lahendama

LS: On tänuväärne, et Eesti Raadio on oma kõhnadest ressurssidest leidnud võimalusi lahendada eesti muusika levitamise seotud materiaalseid probleeme. Ning eks need probleemid üldse seda laadi olegi. Toon näite. Saksa Raadio palus linti, kus oleksid Tambergi, Sumera ja Grünbergi teosed. Selleks tuleb osta lint - 120 krooni, leida kallis aparatuur maha- ja pealemängimiseks, tasustada inimest, kes selle ära teeb - kokku 500 krooni. Mõne palve täitmise läheks veel rohkem maksma. Eesti aukonsulilt Austraalias tuli kiri palvega saata CD-d eesti muusikaga, et neid

pakkuda esitamiseks lõunapoolkera riikide raadiojaamadele. Selliseid CD-sid on meil 50 ümber.

TT: Rohkem.

LS: Ütleme, et 50 keskmise hinnaga 200 krooni, seega kokku 10 000 krooni. Pluss saatkulud. Kust me selle raha võtame?

Kas infokeskuse tööle hakkamine lahendaks selle probleemi?

LS: Infokeskusel oleks kõigist asjadest ülevaade. Poleks vaja valiku tegemiseks aega ja raha raisata. Infokeskus selgitaks välja, kui palju oleks vaja raha aasta jooksul mitmesugustesse Eesti muusikaorganisatsioonidesse laekuvate sellelaadsete soovide rahuldamiseks. Ning me saaksime põhjendatud kalkultatsioonidega pöörduda raha omavate instantside poole abi saamiseks.

Infokeskuses nähtavasti oleks ka ülevaade välismaal väljaantavatest Eesti heliloojate nootidest ja plaatidest. Neid aga teevad ju mitmed firmad: "Erdenklang", "Fazer" jm.

LS: Nimetaksin esijoones siiski "Edition 49" Saksamaal. Ja tooksin ühe värsket näite. Siin on faksiimile 3,5-miljonilises tiraažis väljaantava Saksa ajalehe "Bildzeitung" 15. detsembril ilmunud reklaamartiklist jõuluplaatide kohta. Nimetatakse 10 plaati, mida tasuks osta (tuuakse ära ka foto ümbrisest). Selliste kuulsuste, nagu "Merry Christmas" jt. kõrval on siin "Edition 49" poolt väljaantud Urmas Sisaski "Jõulumissa, jõuluoratoorium".

Keskuse ülesanne oleks ka ülevaatematerjalide koostamine eesti muusikast, nii ajaloost kui tänapäevast. Me arvame, et eesti muusikast on välismaal palju kirjutatud. Tegelikult on ülevaateartikleid vähe.

Meie toimetus on välja andnud ühe inglise- ja ühe saksakeelse numbriga Eesti Muusika Nõukogu ühe ingliskeelse, 1996. a. tuleb järgmine.

LS: On muidki toredaid artikleid. Agas ikkagi juhtub kurioosse võitu lugusid. Minu kätte sattus hiljuti saksakeelne "Reiseführer", milles juttu Põhja-maadest, sh. Eestist, ka Eesti kultuurist. Kirjandusele pühendatud osa oli minu arvates täiesti tasemel, Eesti heliloojatest olid ära märgitud vaid Tobias, Eller, Anatoli Garšnek, Pärt ja Leo Normet. Mul pole midagi selle pildi vastu, aga see on ühekülgne. Ilmselt oli ülevaade koostatud juhuslikult kättesaadud materjalide põhjal.

Keskus võimaldaks vältida ka dubleerimist soovide täitmisel eesti muusika saamiseks ja sellega raha kokku hoida. Et näiteks Eesti Heliloojate Liit ja Estonia Teater ei hakkaks samale palujale välja saatma sama materjali.

Kas võite tuua konkreetseid näiteid?

LS: Kas või selle, et kui Saksa ajakiri "Grammophon" avaldas Sumera plaatide kohta retsensiooni, tuli palveid

DETSEMBER 1995

Detsember oli ohtrate advendi- ja jõulukontsertide kuu. Kõiki neid ei jõua me oma Regionalia-rubriigis ära märkida, osa ei kajasta nähtavasti ka maakonnalehtedes. Advendi- ja jõulukontserdid toimusid põhiliselt mulluse tava kohaselt - rohkem suurt linnade kirikutes, vähem kõrvalistes kohtades. Väljaspool maakonnakeskusi paistavad silma Halliste kirik Viljandimaal ja Kuusalu kirik Harjumaal. Rohkesti oli koolikontserte, koosviibimisi pensionäridele ja invaliididele, maakondade, linnade ja valdade juhtide kohvilauakohtumisi kohalike kultuuritegelastega.

Võrreldes mullusega oli tunduvalt elavdanud oma tegevust üle Eesti *Eesti Kontsert*. Neid etteatatud kontserte (vt. ML 1995, nr. 11, lk. 23) me üldreeglinna ära ei märgi. Mõned esinejad olid etteplaneeritud aktiivsemad. Näiteks H. Mäidik ja Tallinna Keelpillikvartett andis planeerituile lisaks kontserdi veel Viljandis, *Hortus Musicus* Valgas. Tallinna kollektiivide esinemisi väljaspool *Eesti Kontserti* oli aga 1995. aasta jõulude ajal vähem kui 1994. a. Silma paistis vaid Arsise kellade ansambel, mis esines Põlvas, Pärnus, Jõhvis, Lüganusel jm. (aastas 31 kontserti). Vähe oli ka Eesti taidlusmuusikakollektiivide jõuluesinemisi välismaal, välismaa kollektiivide esinemisi Eestis ning külaskäike üle maakondade piiride.

Maakonnalehtede põhjal ostustades oli jõulukontsertide hulk paikkonniti erinev. Aktiivsus oli suurem Lõuna-Eestis, vähem Põhja-Eestis. Eriti hakkab silma passiivsus Läänemaal, seda enam, et *Lääne Elu* paistab silma kirikusõbralikkuse poolest. Vaikne oli ka Jõgevamaal.

Harjumaal

* 16. detsembril andis Keila Mihkli kirikus heategevuskontserdi *Sirje ja Väino Puura*. Soliste saatis keelpilliansambel.

* Detsembrikuu keskel oli väga aktiivne kontserditegevus *Kuusalu kirikus*. Üksteise järel esinesid seal EKE Inseneride Meeskoor (dir. A. Üleoja ja S. Tamm), Eesti Kaitsejõudude puhkpilliorkester, Kolga ja Kuusalu kammerkoor ning Kuusalu puhkpilliorkester.

* *Paldiski kirikus* andis jõulukontserdi Tallinna naiskoor *Baltika*.

saada neid plaate mitmele Eesti muusikaorganisatsioonile, näiteks Eesti Muusikaakadeemiale.

TT: Ka Autorite Ühingule.

Meie toimetusegi on tulnud sedalaadi soove. Oleme need üle andnud Heliloojate Liitu.

Kui kõik oleksime reageerinud, oleks läinud teele 4 CDd. See oleks olnud mõttetu raharaiskamine.

Kas seda laadi dubleerimisega on probleeme ka Eesti Kontserdil?

PV: Heliloojate osas mitte. Me oleme kontsertorganisatsioon ja meie poole pöörduakse andmete saamiseks Eesti professionaalsete interpreetide osas. Nende kohta on meil andmed olemas ja me vastame inglise, mõnikord ka soome, vene või saksa keeles.

Äsjasündinu on kaksiklaps

On kuulda olnud, et *Eesti Kontsert* on loonud hiljuti omamoodi

Hiiumaal

* 2. detsembril tähistas kontserdiga oma 35. aastapäeva R. Tobiase nim. Kärkla muusikakool.

Järvamaal

* 23. detsembril andis Paide Vallitornis kontserdi vennad *Johansonid*.

Läänemaal

* Haapsalus toimus **kultuurijuhtide vahetus**. Linn kultuurinõunikuna asub Piret Halliku asemel tööle gümnaasiumi muusikaõpetaja ja huvijuht *Anneli Aken*, Läänemaa kultuurikeskuse direktress *Ingrid Talving* lahkub eraettevõtlusesse.

* 30. detsembril avaldas "Lääne Elu" pikema artikli 1896. a. toimunud Läänemaa esimesest laulupeost, millest 100 aasta möödumist tähistatakse sel suvel. Selgub, et tollase laulupeo organiseerimise hing oli *Miina Härma*.

Põlvamaal

* Põlvas Kultuurifondi aastapreemia sai muusikuist Veriõra rahvapilliorkestri juht *Heino Mähar*, Anne Vabarna nim. preemia saanute hulgas setu kultuuri arendamise eest oli Värska kultuurimaja kunstiline juht *Tiina Kunst*.

* 7. detsembril oli Räpina Muusikakoolis Lõuna-Eesti regiooni klaveriõpetajate konkurs.

* 15. detsembril esinesid Põlva muusikakoolis Tallinna Muusikakeskkooli *Laine Leichter*i tšelloklassi õpilased. Musitseeriti ka koos kohalike keelpillioppijatega.

Pärnemaal

* 17. detsembril kammerkoori "Mattone" Pärnus antud kontserdil oli kavas ka üks suurvorm - *H. Schütz*i "Jõuluoratoorium". Kaasa löid külalissolistid Rando Piho, Kaja Post ja Mikk Üleoja.

* 22. detsembril jõulukontserdil Pärnu Vanalinnas koolis osalesid koos kohalike ansamblitega (linnaorkester, Eliisabeti kiriku kammerkoor) ka kaks kammerkoori *Viljandist*, üks neist kultuurikolledži oma. Kavas oli Vivaldi ja Händeli muusika.

* 24. detsembril esines Pärnus Eesti Kaitsejõudude orkester.

Raplamaal

* 15. detsembril esinesid Rapla kirikus vennad *Johansonid*. Ürituse korraldas kohalik folkiklubi.

* 16. detsembril andis samas kontserdi Tallinna Pedagoogikaülikooli naiskoor. Jõulu ajal esinesid aktiivselt kohalikud lapsed Th. Paluoja laulustuudiost ja Rapla Muusikakoolist.

Saaremaal

* 7 Saaremaa kultuuritegelase hulgas, kes said 1995. a. kultuurkapitali toetust, oli ka üks muusik - koorijuht *Timotheus Linn*.

* 21. detsembril *Hendrik Krummi* 61. sünniaastapäeval anti esmakordselt välja tema nime kandeve kultuuristipendium. Selle pälvits Saaremaa tuntuim kultuuritegelane, kirjanik *Albert Uustulnd*.

* 17. detsembril tähistas meostopeltkvartett *Tormipoeg* kontserdiga oma 25. aastapäeva.

* 22. detsembril oli kapiitlisaalis Saaremaa Ühisgümnaasiumi kammerkoori *Kreedo* ja luuleteatri *Krevera* mälestusjõulukontsert. Annetustest saadud raha läks SÜGI taastamiseks.

Tartumaal

* 10. detsembril laulsid *Vanemuises* *Kilingi-Nõmme* laululapsed talvest ja jõuludest.

* 13. detsembril andis jõulukontserdi *Vanemuise* solistid ja sümfoonikud.

* Tartu Karleva Gümnaasiumis korraldatud *Raimond Valgre* laulude võistlulaulmisel koolinoortele osales 42 solisti ja ansambli. Esikohale tuli *Thea Paluoja* ja Rapla lastestudio.

* 15. detsembril esitasid segakoor "Noorus" ja Tallinna Vanalinnas barokkorkester TÜ Ajaloomuuseumis Marc-Antoine Cherpentieri jõulümmis "Messe de Minuit".

Valgamaal

* Tõrva kiriku-kammersaalis toimus teist aastat järjest *muudlaskooride festival*. Oma maakonna laste kõrval oli esinejaid ka Tartust ja Väandrast.

* Valgas esitasid vanemuislased *Diana Klas*, *Andres Allikvee* ja *Ahti Bachblum* järjekordsel salongiõhtul *šanssoone* ja *Indrek Hirve* luulet.

* **Tõrva muusikakool** tähistas kontserdiga oma 10. aastapäeva ja **Valga muusikakool** oma 200-aastase maja restaureerimise lõpetamist.

* Tagala rahvamaja jõulupidu olid sisustamas tuntud levimuusikud.

Viljandimaal

* 6. detsembril oli *Ugalas* *Urmas Sisaski* autorikontsert.

* 9. detsembril jättis Viljandi Maakohus rahuldumata majaaniku *Jaak Kuke* hagi Viljandi Kultuurikolledži vastu, milles ta taotles rendilepingu ennetähtaegset lõpetamist ning rendi ja viivise tasumist. J. Kukk lubas edasi kaevata.

* 18. detsembril esines *Ugalas* ansambel *Kitgelaukuaik*.

* 29. detsembril esitasid *Heli Maibuum* flöödil ja *Ene Nael* klavessiinil reakojas Itaalia ja Saksa barokkmuusikat.

Ida-Virumaal

* Kiviõli segakoor *Loit* esines koos Tallinna *Alfred Karindi* nim. segakooriga Tallinnas Õpetajate Majas ning oli imestunud, et saal polnudki tühi, nagu tavaliselt kodumail.

* 7. detsembril asutati *Alutaguse* kultuuriselts.

* **Sillamäe muusikakool** korraldas kontserdi "Kohtumine Schubertiga".

* **Sillamäe taidluskoor** ja orkester esinesid *Muustees*.

* **Narvas** korraldati **autorilaulude festival**, esinejaid oli ka Tallinnast ja Tartust.

* 29. detsembril andis *Kohtla-Järve* kultuurihoones jõulukontserdi sealne linnaorkester. 31. detsembril jäi aga rahapuudusel ära aastalõpupall. Jõhvis ball toimus.

Lääne-Virumaal

Virumaa Kultuurkapital jagas sügisstipendiume. Ühe saaja oli Lääne-Virumaa kultuuriosakonna töötaja *Pilvi Lepiksoo* osavõtuks rahvusvahelisest folkloorifestivalist Itaalias k. a. veebruaris.

* 9. detsembril esines *Rakvere* keskinna kuuse all **Virumaa poistekoor** esimese ühisettevõtena koos *Lions Club Hajjalaga*. Ka turulised võisid poistekoori rahaga turgutada.

* Jõululaupäeva jumalateenistusel *Rakvere* Kolmainu kirikus, kus laulsid koguduse koorid ja kammerkoor *Solare*, viibis ka EV president *Lennart Meri*.

* 25. detsembril samas **Rakvere Linnaorkestri** antud jõulukontserdil olid kavas *Bach*, *Händel*, *Weber*, *Johanson*.

Võrumaal

* 8. detsembril arutati **Kubja laululava** taastamist Võrut külastava regionaalministri *Tiit Kubriga*, kelle suhtumine oli positiivne. Omavalitsused on senini lubanud 0,5 miljonit EEK.

* **Helbi leelokoore** käis esines Soomes. Kontsert toimus ka Sibelius Akadeemias.

* 22. detsembril esinesid *Kreutzwaldi* muuseumis Sibelius Akadeemias õppivad akordionist *Küllil Möls* ja kandlemängija *Kristi Mühling*.

* 23. detsembril laulis *Kandles* Võru meeskoor. Nii tähistati ühtlasi selle dirigendi *Heino Pekhi* 55. sünnipäeva ja 30-aastast tegevust koorijuhina.

muusikainfokeskuse interpreetide osas.

PE: Eks meil kasvanud sedalaadi töö üle pea nagu *Heliloojate Liidulgi*. Nüüd on neil ametis *Marge Lehtla*, kes püüab täita puuduvat lüli Eesti professionaalses muusikakultuuris või - isegi täpsemalt - muusikabisis. Agentuur on loomulik osa iga maa muusikaelus. Agentuuri ümber on koondunud terve hulk artiste, kellele agentuur püüab teha reklaami, levitab nende interpreetide plaate, fotosid kontserdiorganisatsioonidele, festivalidele ning otsib neile tööd väljaspool Eestit. Seejuures peab agentuur majanduslikus mõttes ise otsotsaga kokku tulema. Ta saab iga välismaal tema kaudu organiseeritud kontserdi honorarist teatud protsendi endale, et seda raha taaskulutada uteks reklaamivõimalusteks.

Kas Marge Lehtla hakkab

realiseerima ka neid nõudmisi, mis on tulnud juba varem teile?

PV: Neid nõudmisi, mis on varem tulnud, hakkab ta aegamisi üle võtma ansamblite mänedžeridelt. On ju ansamblitel ka mingid oma liinid, tutvused, suhted inimestega seal, kust nad on varem leidnud esinemisvõimalusi. Ta hakkab esindama ansambleid, kes on sõlminud *Eesti Kontserdi* agentuuriga lepingu ja püüab ise neid juurde leida.

Kas Eesti Kontsert teeb veel mingit tööd eesti muusika tutvustamiseks välismaal?

PV: Teeb küll, kuid siiski suhteliselt juhuslikult. Tänavu viisime läbi Eesti muusika festivali Saksamaal, 1997. a. tuleb samasugune ettevõtmine Jaapanis. Aga sellest on "Muusikaleht" juba kirjutanud.

Küsitles

Herbert Vainu

Aastapreemiad, stipendiumid

Gustav Ernesaksa nimelise sihtfondi nõukogu otsustas anda 1995. a. autasud järgmiselt: koorimusika preemia - Tiia-Ester Loitme, õppetendium - Hendrik Vestmann (EMA), edendamise stipendium: Age Raa (Eesti Raadio), Lennart Jõela (Tartu), Heino Pehk (Võru).

Kultuurifondi aastapreemiade saajate hulgas oli mitu muusikut: Alo Mattiisen, Reet Neimar (Tallinn), Vaike Uibopuu (Tartu), Raimo Reitel (Põlva).

Kultuurkapitali aastapreemiate saajate hulgas on Andres Mustonen.

Eesti Raadio parima muusiku auhind läks Erki-Sven Tüürile.

Soomlanna meistrikursused

Eesti Muusikaakadeemia andis meistrikursusi Soome lauljate Taru Valjakka, tuntud eriti nüüdismuusika lauljana. Ta on olnud viiuliopetaja, valdab ka klaverit.

ERR muusikafond täieneb

21. detsembril, Hendrik Krummi 61. sünnipäeval andis ta perekond Eesti Rahvusraamatukogule üle Hendrik Krummi isikufondi. Mahukas isikufond sisaldab noote, plaate, helikassette ja isiklike märkmeid lauljatööst teatris ja kontserdilaval ning pedagoogitööst konservatooriumis.

Soomes helisalvestusega tegelevad Viive ja Enno Mäemets ning Eesti Rahvusraamatukogu direktress Ivi Ennmaa kirjutasid 27. detsembril alla dokumendile Mäemetsade fondi loomisest. Sellekohaselt saab rahvusraamatukogu ühe eksemplari Soome firma Editroom salvestustest. Allakirjutamisel anti üle 27 laserplaati maailma muusikaklassika salvestustest. 1996. a. on firmal kavas välja anda 35 sellist plaati.

Mati Mikalai andis detsembris kolm soolokontserti

Noorel pianistil, EMA magistrandil Matti Mikalail oli detsembrikuus jooksul 3 sooloensinemist. Kontserdid toimusid Viljandis, Paines ja Tallinnas Mustpeade Majas. Enamus kavas olnud Beethoveni, Skrjabini ja Liszti klaveriteostest kuulusid meistrite hilisesse loomeperioodi.

Pärnus kanti ette J. Sibeliuse kaks suurteost

10. detsembril kandis Pärnu Linnaorkester Loit Lepalaane juhatusel J. Sibeliuse 130. sünniaastapäevale pühendatud kontserdil ette tema I Sümfoonia ja sümfoonilise poemi "Finlandia". Orkestrit oli ürituse jaoks täiendatud lisajõududega. Kohalik kriitik K. Madisson heitis oma arvustuses dirigent Lepalaanele ette Sibeliuse muusika liigselt tsaiikovskilikku tõlgitsemist.

Händeli oratooriumi ettekanne Tartus ja Viljandis

Jõulukontsertide sarjas esitasid kammerkoor Arsis ja ERSO kammerorkester Aivar Mäe juhtimisel Tartus ja Viljandis Händeli oratooriumi "Juudas Makabeus". See käsitleb Vana Testamendi Makabeusi raamatu põhjal juuda rahva võitlust Süüria ülevõimu vastu 150. a. enne Kristust ja Händel seostas selle šoti ülestõusu mahasurumisega. Selle 1747. a. esmakordselt Govent Gardenis ettekantud oratooriumi mõned viisid muutusid omal ajal rahvamuusikaks.

M. Kubo Euroopa arvamusel Eesti kultuuripoliitika kohta

Põlvamaad külastas Riigikogu liige Märt Kubo, kes jutustas seal muuhulgas sellest, kuidas võeti vastu Strassbourgis Eesti raport oma kultuuripoliitika kohta. M. Kubo sõnul nenditi Strassbourgis vajadust säilitada praegu vanad kultuurijohetajad, aga mitte ehitada juurde uusi, ka sellele viidates, et iga uus kultuurijohetaja nõuab pärast valmistaamist uusi kulutusi. Euroopa vaatlajail jäi Eesti kultuuripoliitikat hea mulje, kuid M. Kubo sõnul käib tegelikult võitlus elu ja surma piiril.

Minilaulupidu G. Ernesaksa mälestuseks

Gustav Ernesaksa 87. sünnipäeva tähistati Arukülas laulupäevaga, milles osales 17 koori umbes 400 lauljaga. Raasiku valla G. Ernesaksa

nim. kultuuripreemia anti Aruküla noortekoori juhile ja Pikavere kooli lauluõpetajale Juhan Trumbile.

Veteranide silmad särasid

Vanasse meeskooriruumi kogunes 13. detsembril sadakond ENSV Riikliku Filharmoonia kunagist töötajat tähistama jõuluaja algust ja õigussjarglase - Eesti Kontserdi - 55. aastakäiku.

Kenasti seatud laudadel ootasid veterane võileibade ja pidusaiade kuhilad, ei puudunud ka "baarilett", millele tänu hakkasid veerema ammuste aegade mälestused ja löid silmad peatselt särama.

EK direktori E. Mattiseni kõrvall ütlesid kokkutulnuile sooje sõnu ka "endised" - O. Sapožnin ja T. Koldits. J. Parg laulis kuulsat "Pardikeit ja moonioit", E. Spritit tõi tantsima oma stuudio kasvandikud, RAM-I vana koosseis vaimustas igikestva laulurõõmuga, RAM-i hõbekõri E. Kailvee näitas praegust vormi ja ürituse hing K. Tuberik valsis vanimat pidulist - üle 90 künnise astunud pr. Allat.

Ida-Virumaale kontserdisaal juurde

1992. a. alanud Mäetaguse mõisa restaureerimise käigus jõuti mullu detsembris valmis kontserdisaali kordaseadmisele. See kujuneb Ida-Virumaa üheks esinduslikumaks. Esimese kontserdi andis restaureeritud saalis, kus veel puuduvad toolid ja kardinad, 22. detsembril Virumaa Poistekoor, laudes tuntud jõululaule. Selle peadirigent Hirvo Surva sõnul on saal omapärase akustikaga, sobib paremini kammermuusikale.

Muusikaline jõuluingitus Rootsis

Rootsi muusikainstrumentide firma Crafton Musik AB tegi Pärnu Muusikakoolile toredate jõuluingituse - 39 nimetust mitmesuguseid löökriistu. See on nimetatud firmalt juba ühtekokku neljas kingitus Pärnu muusikakoolile.

Kuuel käel loodi ühel klaveril

Viljandimaale esindushelind

9. detsembril tähistati Viljandi Muusikakooli 50. aastapäeva. Praegu on koolis 20 õpetajat, põhiastmes õpib 146, eelkoolis 34 last. Õpilased andsid sisuka kontserdi.

Juubelipeo tipphetkeks oli Ülo Mälgendi kirjutatud "Viljantrio" ettekandmine ühel klaveril Peeter Konolovi, Marge Loigu ja Piret Villemi poolt. "Viljantrio" kujutab endast popurriid 4 tuntud Mulgimaa laulust, kusjuures iga meloodia on stiliseeritud erineva ajastu miljöösse. Marge Loik ütles, et ka tema teada pole kuskil enne ühel klaveril kuuel käel esitamiseks midagi loodud. Kooli direktori Kalle Tamra sõnul on lugu üsle efekti asi ning kaks mängijat oleksid sellega ka hakkama saanud.

"Viljantrio" on salvestatud 5-minutilise loona ka helikassetile. Lepingu järgi kuulub teos nüüd Viljandi linnale ja maakonnale, seda võib ette kanda pidulikel kontserditel ja tseremooniatel, kinkida. Sellest võib saad üks Viljandimaa sümboleid.

Kagu-Eesti kammerkoorid tihendavad koostööd

Tihedat koostööd on hakanud arendama 5 Kagu-Eesti kammerkoori: Põlva kiriku Maarja koor (dir. Ester Ratassepp), Põlva kammerkoor "14 kevadist hetke" (Heidi Ots), Otepää "Eveko" (Mari Tooming), Rāpina kammerkoor (Marika Pedak ja Mari Lind) ning Vastseliina kammerkoor (Tiit Raud ja Ulvi Lehiste). 2. detsembril andi juba 3. ühiskontsert, seekord Vastseliinas, advendi alguseks. Põlvalased üllatasid Võru helilooja Aro Banderi laulude esitamisega.

Kilingi-Nõmme laululastele kasvamas võistoleja Põlvas

Küllil Lokko laste laulustuudio Põlvas laskis jõulude eel välja oma esimese kasseti ning tegi lindistuse ETV jõulusaadetele. Stuudio põhikoosseisus on 35 tüdrukut, celstuudios 22 poissi-tüdrukut, peale selle veel 4- ja 5-6-aastaste rühm. 23. detsembri jõulukontserdi esimest poolt Põlvas sisustas Arsiase kellade ansambel, teist poolt Külli Lokko laululapsed ja veul paar Põlva ansamblit.

Maakonnalehele "Koit" antud intervjuus kiidab Külli Lokko lastevanemaid, kes on oma koduseid toimetusi hakanud korraldama nii, et

lapsed saaksid stuudio tööst osa võtta, kohalikke firmasid ja linnavalitsust, kes on aidanud muretseda tema stuudiele täiusliku heliaparatuuri, millel võib lindistada ka TV jaoks. Tänuõnu ütles Külli Lokko ka oma abikaasale Arvole, kes hoolitseb stuudio tehnilise poole eest.

Uuendati veerandsaja-aasta vanuseid sõprussidemeid

8.-11. detsembrini oli Viljandi meeskoor "Sakala" (dir. Taimi Välja ja Karin Tauber) kolmandat korda külas oma sõpruskooril Soomes Porvoos, peaurituseks kirikukontserdid. Sõprussimedest sõlmiti 26 aastat tagasi.

Mälestati Viljandi väljapaistvat muusikut

Viljandi üheks väljapaistvamaks muusikuks loetakse Paul Krigulit (1910-1990). Alustanud 1942. a. Pauluse koguduse organistina, oli ta hiljem Koidu koori dirigent ja kooli lauluõpetaja. Tema 85. sünniaastapäeva tähistati 23. detsembril kontserdiga Pauluse kirikus, milles peale Koidu osales ka Sakala. Enne seda oli viiud parg maestro hualle Viljandi metsakalmistul, lõpetati ühise jõuluõhtuga Koidu seltsimajas.

Halliste kirikus esines üle 1000 lapse

Halliste kirikusse kogunes jumalateenistusele üle 1000 lapse praostkonna 11 koolist ja lasteaiast, ka Viljandist. Igale lastekollektiivile anti võimalus esineda.

Rõõmus muusikaline üllatus pensionäridele

Üle Eesti toimus pensionäreide jõuluõhtuid, vanureile püüti pakkuda ka üllatusi. Suurim neist sai ilmselt osaks Täna silma kandi pensionäreide Viljandimaa. Nende jõuluõhtu saabus sisustama 40-liikmeline koor prof. Kuno Arengu ja EMA tudengi Lydia Koivu juhtimisel. Tegemist oli Eesti Segakoore Liidu kokkuharjutava projektkooriga, milles osaleb lauljaid üle Eesti, sh. 4 inimest Täna silma kandist.

Vallas on nii palju kultuuritöö eestvedajaid, et võib teistelegi laenutada

1. detsembri "Harjumaas" vastab küsimusele, miks Kose alevis, kus pole kultuurimaja, on kultuurielu elav ja soikumisohtu pole, valla kultuurinõunik Aime Bahovski. Tema arvates on edu alus kõigi ühiskondlike organisatsioonide ühistegevus ja koostöö väikefirmadega. Mõistetakse, et kultuur annab teraapilist kasu, moraalselt tuge. Eestvedajaist pole puudust.

Eriti kiidab Aime Bahovski Kose kammerkoori, kes käib kontserte andmas ka kolkakülades, imepisikestes kohtades. Ning valmistab ette teadlikult järelekasvu - ka kammerkoori lauljate lapsed on koos esinenud.

Eesti parim noor diskor ei pea diskomuusikast lugu

Paide kultuurikeskuses toimunud koolidiskorite võistukatsumisel tunnistati parimaks kohalik diskor Kristjan Voorel, diskorinimega Sumo. "Järva Teataja" antud intervjuus ütlev võitja, et ta ise diskotimpus eriti ei hinda, kuna see ei paku hingele midagi, on primitiivne. K. Vooreli arvates on diskolised pinnapealsed inimesed, kes käivad end peol välja elamas.

K. Voorel eelistab alternatiivset levimuusikat. Ka konkursil mängis ta peamiselt house-muusikat ning arvab, et see stiil hakkab võitma üha enam poolehoidjaid.

Kõster-katlakütja teenib elatist ka pillimehena

Ajaleht "Põhjarannik" avaldas 2. detsembril jutuajamise Indrek Vilumetsaga, kes on Viru-Nigula, Aseri ja Kunda kirikus köstriks, peale selle veel Jõhvis katlakütjaks, ametliku nimetusega katlaoperaator. Lisaraha teenib ta klavrpillile, viimasel ajal sõnatesaatorit mängides kõikvõimalikel puhkudel pulmadest matusteni. I. Vilumehel on suur laias stiilidiapsoonis plaadikogu.

Televiisioon ja raadio on Indrek Vilumehel arvates praegu lausmaitsetust täis. Tütardesse süstib ta muusikahuvi, kuid ei taha neid muusikuteks sundida.

Pärdiga Rooma

14. detsembril andsid Rooma suuremas kirikus, Ignatiuse katedraalis Arvo Pärdi loominguist konserdi Eesti Filharmoonia Kammerkoor ja Tallinna Kammerorkester Tõnu Kaljuste dirigimisel (vt. lähemalt I. Randalu olukirjeldus *Sõnumilehes* detsembri lõpulaanuari algul).

Ernesaksa sünnipäeva tähistati Soomes

Detsembri algul toimus Soomes Lapimaa kooride väike laulupidu, mis oli pühendatud Gustav Ernesaksa sünniaastapäevale. Eestist osales naiskoor "Virvik" Olev Oja juhatamisel.

Sigtunast raha Rakvere ujulale

Sigtunas korraldas Sigtuna-Rakvere sõprusühing konserdi Rakvere linna heaks. Öhtu kõrgpunktiks oli Käbi Laretei mäng. Ta esitas sellesama Händeli pala, millega debüteeris Rootsis 50 aastat tagasi. Mängiti ka Lepo Sumera muutikat. Osalesid kaks folkloristi Rakverest: Eda Tagamets ja Marge Tombak.

Tulu saadi ligikaudu 70 000 krooni. See läheb Rakveres Koidula t. 30 asuva ujula ning selle juurde kujundatava laste- ja perepargi renoveerimiseks.

Bonnis ja Viinis tähistati Beethoveni 225. sünniaastapäeva

Bonnis tähistati 53-tunnise Beethoveni-maratoniga 15.-17. detsembrini selle suure helilooja 225. sünniaastapäeva. Alustati "Missa solemnisega" BBC koori ja sümfooniaorkestri ettekandes Roger Norringtoni juhtimisel, avakõne pidas Peter Ustinov.

22. detsembril tähistati sama tähtpäeva Viini Beethoveni Akadeemias. Esitati sümfooniad nr. 4 ja 6 ning teisi teoseid. Osalesid paljud muusikatahed - Sabine Meyer, Vladimir Ashkenazy jt.

DPA-ETA

Inglise Liszt

Glasgow's mängis pianist Piers Lane kohaliku orkestri saatel suure eduga Herbert Parry klaverikontserti, mida polnud ette kantud sada aastat ning mille partituur pole publikseeritud. Kriitikud nimetasid Parryt selle ettekandmise järel Inglise Lisztiks. Ettekanne sai teoks tänu Parry uurija Jeremy Dibble'i algatusel.

Selle romantilise teose unustusjätmist seletab Dibble asjaoluga, et sel ajal domineerisid Inglismaal Weberi-järgses klassikalises stiilis kirjutavad heliloojad Frederic Cowen ja Sterndale Bennett. Nende stiiliga harjunud publiku jaoks oli Parry romantiline kontsert suure kadentsiga lõpus midagi täiesti harmumatut. Dibble'i sõnul oli Parry selle teosega oma ajast ees. Firma *Hyperion* valmistab ette CD-d Parry romantilisest klaverikontserdist samade esitajate ettekandes.

Classic CD, dec. 1995

Sibeliust mälestati seal, kus algas tema ülemaailmne kuulsus

Jean Sibeliuse 130. sünniaastapäeval avas Soome presidentid abikaasa Eeva Ahtisaari Londonis Kensingtoni linnaosas temale mälestustahvli majal, kus J. Sibelius elas 1909. aastal. Seal kirjutas Sibelius oma keelpillikontserdi *Vocs en timae*. Ajavahemikul 1905-1921 viibis Sibelius Inglismaal 4 korda. Inglismaa oli esimene välisriik, kus S. talent leidis tunnustamist ja rajati tee tema ülemaailmsele kuulsusele.

Grammophone, 1995, dec.

Suri 101-aastane muusik

25. detsembril 1995 suri Los Angeleses 101-aastane vene päritolu Ameerika muusik ja muusikateoreetik Nicolas Slominsky (Nikolai Slominski).

Nikolai Slominski sündis ja õppis Peterburis, 1920. a. kontsertreeris Lääne-Euroopas ja asus siis elama Ameerika Ühendriikidesse. On kirjutanud balleti-, vokaal- ja instrumentaalteoseid, juhatanud Bostoni kammerorkestrit, töötanud muusika-

pedagoogina, rakendanud ja oma muusikateoreetilistes teostes propageerinud mõningaid uusi komponeerimisühendusteid, tutvustanud USA-s vene romansse.

Põhiliselt on ta tuntud aga mitmekõiteliste Ameerika muusikaentsüklopeediate (*Thomson, Baker*) toimetajana. Tema sulest on ilmunud ka omapärane teos muusikute negatiivsetest iseloomustustest heliloojate kohta alates Beethovenist.

1962. a. ja 1979. a. külastas S. Nõukogude Liitu.

Oratoorium Vietnami sõjast

20 aastat tagasi lõppenud sõda Vietnamis, mis maksis 50 tuhande ameeriklase elu, on nüüd leidnud kajastamist 70-minutilise oratooriumina. See teema on ameeriklaste jaoks endiselt poliitiliselt hell. Ühed, nende hulgas ka tollane USA kaitseminister Robert Mc Namara, väidavad, et see oli Ameerika poolt ebaõiglane sõda, teised, vastupidi, õiglane ja vajalik. Vietnami sõja kunstis kujutamise on ikka äratanud poliitilisi diskussioone.

Endisel filmimuusikakirjutajal **Elliot Goldenthal**, kes 40-aastaseks saanut otsustas millegi tõsisemaga maha saada, paistab, õnnestus oma oratooriumiga need karid ületada.

Oratooriumi põhiidee on lepitus ning ta kannab pealkirja "*Tuli. Vesi. Paber*" - "tuli" on sõda, "vesi" selle kustutamine, mis on lõplikult vormistatud paberil. Oratoorium koosneb kolmest osast, on kirjutatud sopranile, baritonile, koorile, vietnami laste koorile, omapärase koosseisuga orkestrile (8 metsasarve, elektrikitarr jne.). Budistlikud tekstid vahelduvad kristliku missaga. Sõnad on mitmes keeles - Pentagoni dokumentidest, Vietnami sõjast osalejate mälestustest, tsitaadid Muinas-Rooma autoritelt (Horatius, Tacitus, Vergilius jne.). Ka muusika poolset oratoorium kirjutatud eklektiliselt, kõlavad Orffi, Stravinski, Bernsteini, Mahleri jt. heliloojate teoste motiivid.

Esmakordselt mängis seda oratooriumi 1995. a. aprillis noor *Pacific Symphony Orchestra*, CD-na jõuab müügile aasta hiljem "Sonylt", lindistajaks *Boston Symphony Orchestra* Seiji Ozawa juhatusel.

Fono Forum, nov. 1995

Millist klassikalist muusikat pakutakse raadios

Soome ajakirja "Rondo" 9. numbris pühandab Jukka O. Miettinen selle üle, et Euroopa raadiojaamad pakuvad ühtaolist süvamüüsi: klassitsismi või romantismi, eriti Tšaikovskit klaveri, viiuli või tšello esituses. See meenutab tema arvates olukorda, kui kunstimusumis oleks välja pandud vaid XIX sajandi ja XX sajandi alguse kunst. Ometi avaldab tänapäeva muusikaloomingule J. Miettineni tähelepanekute põhjal suuremat mõju barokiajastu või veelgi varasem muusika. Ka pole J. O. Miettinen rahul sellega, et klassikalises muusikast mängitakse raadiotest peaaegu ainult Euroopa heliloojate teoseid.

Vanade plaatide uusväljaanne

Firma *Nimbus* andis välja 3 CD-d, milles on reprodutseeritud plaadid aastast 1915-1930 tolleaegsete kuulsaimate klaverimängijate esituses. Võib kuulda mängimas Sergei Rahmaninovi, Charles-Camille Saint Saënsi, Percy Graingeri, Josef Hofmanni jt.

Classic CD, dec. 1995

Dresdeni ooper pürib tagasi "eesiliggasse"

50 aasta möödumist Dresdeni pommitamisest kasutati tänava ära selleks, et viia sealne ooper taas maailma esimeste hulka. Föderaalvalitsus eraldas suured summad, lisa hangitakse sponsoreilt.

1841. a. Gottfried Semperi projekti järgi valminud Dresdeni ooperihoone oli üks maailma kuulsamaid ja prima akustikaga. Seal on töötanud Carl Maria von Weber, Richard Wagner ja Richard Strauss. Paljud nende teoste esiettekanded on toimunud samas. Dresdeni pommitamise ajal veebruaris 1945 hävis koos

linnaga ka ooperihoone. See suudeti taastada täpselt algupärase projekti järgi 1985. a. väga hea akustikaga. Dresdeni orkestrit loetakse maailma parimaks **R. Straussi** teoste mängijaks.

Olgugi et tase oli küllalt kõrge, jäi SDV aegadel Dresdeni Ooper SDV poliitilise isoleerituse tõttu maailmas vähetuntuks, kuid sakslaste poolt väga lugupeetud kultuuripaigaks ning on seda olnud ka keerukal üleminekuajal. 10 viimase aasta jooksul on saal olnud etenduste ajal 98-protsendiliselt täidetud.

1995. aasta iseärasusi arvestades oli kavas palju sõjavastaseid teoseid. Kõigi repertuaaris olevate R. Straussi ooperite hulgas on esiplaanile tõstetud 1938. a. esietendunud patsifistlik "Friedenstag", mille tegevus toimus 30-aastase sõja ajal, ning "Neli viimast laulu" ja "Metamorfoos", milles kajastuvad R. Straussi tunded seoses kultuuriväärtuste hävinguga Teises maailmasõjas. Kavas on Lääne-Saksa uue muusika üks keerulisemaid tähtteoseid - Berndt Alois Zimmermanni patsifistlik ooper "Söldurid" ("Soldaten"). Sügisel aga tuli lavale ka Wagneri "Tristan ja Isolde".

1991. a. Hamburgist Dresdeni direktoritööle tulnud **Christoph Albrecht** on läänesaksliku efektiivsusega hakanud lahendama nii finants- kui loominguilisi probleeme. Ta kavatseb säilitada Dresdeni Ooperi traditsioonid eeskätt klassikaliste ooperite lavastajana, neid tänapäevasel interpretatsioonides. Kavva võetakse aga lisaks Zimmermanni ooperile ka mõned moodsad ooperid. Oma plaanide elluviimiseks püüab ta teatrisse lisaks praegusele tuntud peadirigendile, itaallasele **Giuseppe Sinopolile**, kes on andnud uusi Straussi-tõlgendusi, tuua kuulsaid lavastajaid ja dirigente - Willy Decherit, Peter Konwitskyt jt. Samal ajal aga tahetakse säilitada Dresdeni Ooperi ansambliteatri traditsioon, mitte muuta teda "tähtede" läbisõiduhooviks.

Rondo, 3/95

Iisraeli muusikapreemiad

Iisraeli diplomaadi Richardo Wolfi nimeline preemia 100 000 USD dollari suuruses summas otsustati 1995/96. a. anda kahele muusikule. Üks neist on India päritolu ja Viinis õppinud dirigent Zubin Mehta, kes on Iisraeli Filharmoonia orkestri peadirigent. Teisena saab preemia "kui XX sajandi II poole väljapaistev helilooja" ungarlane Georgy Ligeti, kes on praegu Hamburgi Muusikakooli professor.

DPA-ETA

Valmib kantrimuusika muuseum, kuid muusika ise on kadumas

Kalifornia kantrimuusika keskuseks on aastakümneid olnud Bakerfieldi linn, tänu esijoones legendaarse Buck Owens'i (s. 1927) ansamblile. Täitumas on Buck Owensi unistus - valmimas kantrimuusika muuseum, mis hakkab kandma nime "Buck Owens'i kristallpalee", kuid kantrimuusika populaarsus linnas kahaneb. See kõlab küll veel raadios, kuid lõbustusasutused, kus varem mängiti kantrimuusikat, sulguvad või kohanevad tänapäeva noorsoo *heavy metal*'i maitsele. Kardetakse, et Buck Owens'i ansambel laguneb teenimisvõimaluste vähenemise tõttu varem, kui saab valmis tema muuseum.

Reuter-ETA

Närvirahustuseks kassidele

37-aastane Inglise helilooja Liddell Terrace laskis jõulude eel välja audiokassetti muusikaga, mida ta reklaamib närvirahustuseks kassidele ja mida müüakse koduste väikeloomade tarvete poes.

L. Terrace'i väitel avastas ta komponeerides taustamuusikat filmile, et tema kass Ralph reageerib erinevale muusikale erinevalt: putukate suminat imiteeriva muusika puhul lahkus kass toast, hirvehäältsuse taoline muusika aga meeldis talle väga. L. Terrace tegi järelduse, et selline lauglat langev muusika meenutab kassi enda häältsusi, eriti seksuaalse ärrituse puhul. Ja loomaarmastaja helilooja otsustas kirjutada muusikat turtsakate kasside rahustamiseks ning loodab selle pealt teenida.

DPA-ETA

Detsembri kontserdielu avas Andres Mustoneni **“Suure Muusikaakadeemia” Beethoveni tsükkel**. Esimesel korral mängiti koos Ivo Sillamaaga kolm sonaati autori varasemast loomeperioodist - kõigepealt IV a-moll, mille kirglikkus avaldub juba esimeses triolidele toetuvast repliigis ja läbib kogu sonaadi. Ilmselt sellest lähtuvalt laskis A. Mustonen oma temperamendi vabaks, kohati kontrollimatukski. Tempo pidev kõikumine ja fraasi terviklikkuse lõhkumine tekitas aegajalt protestitunde eeskätt seetõttu, et klaveripartiis, mis on Beethoveni sonaatides juhtpositsioonil, ei esinenud pooltki nii palju ekstravagantsusi. I. Sillamaa võitis, nagu alati, poolehoidu oma markantset täpsust tagaajava ja põhjendatud mängulaadiga, kus endale lubatud vabadused on läbi mõeldud. Kes keda selles ansambelis rohkem kuulab, ei oska öelda, kuid adekvaatse muusikalise materjali edastamises ei tohiks küll olla ühtki nihet.

II sonaat A-duur on üldjoontes optimistlik ja mängiti tunduvalt üksmeelsemalt, eriti meeldis keskmise osa vaoshoitus ja peened nüansid ning finaali särav tehniline teostus.

“Kevadsonaat” sundis huvituma, mida uut osatakse öelda selle paljukuuldud teosega? Sillamaa-Mustoneni tõlgitsuses oli rohkelt rütmilist paindlikkust ja silmatorkavalt hoolikat dünaamiliste märkide aktsepteerimist, toonimahlakusest ja jõulistest puhangutest, mida ollakse harjunud kogema Beethoveni interpreteeringuis, jäi seevastu vajaka.

5. detsembril mängis Olavi saalis Soome pianist **Risto Lauriala** J. Sibeliusi, R. Schumanni ja F. Liszti helitöid. Paar päeva hiljem oli **J. W. Goethe** see, kelle loomingu muusikasse jäädvustusi esitas ERSO noore, kuid juba ohtralt konkursivõite omava Ameerika dirigendi Dorian Wilsoni juhatusel. “Fausti” Gounod-variantist laulsid aariaid Nadja Kurem, Mati Palm ja Eugen Antoni. “Walpurgi öö” sai impulsiks ka R. Tobiasele, ainult et nii klaveripalana kui klaviirina võtta võivast originaalist tegi E. Tubin aastaid hiljem siiski orkestriteose “Walpurgi burlesk”.

Kontserdi teist poolt enam Goethega ei seostatud, kõlas “koidikust keskpäevani mängleva ja tuulega kahekõnet pidava” “Mere” C. Debussy poolt lasuursete pisimotiividega maalitud pilt.

9. detsembri “Pühapäevakontsert” juhatas sisse jõuluaja muusikaelu mitte ainult lava äärde “kasvanud” kuusekete ja rõduäärtele riputatud okkaliste pargede mahituse, vaid ka valdavalt **Bachi-pere loomingu** pakkuva kavaga.

Tallinna Kammerorkestrit juhatas Juha Kangas, kelle elutee algas rahvamuusika traditsioonide keskel ja kulges üle viiulimängu oskuste omandamise ning oma õpilastest kammerorkestri moodustamise dirigendiametisse. Meie orkestriga puutus J. Kangas esmakordselt kokku juba 1993. a., seekordne koostöö kandis õige head vilja just J. Chr. Bachi D-duur Sümfoonias, kus üldise toreda meeleolukuse kõrval jäi meelde üllatavalt kande pianissimo.

Bachiga seotuks jäi ka J. Kokkoneni “Simfonia da camera”, mille meloodilise ja harmoonilise materjali aluseks on motiiv B-A-C-H.

C. Ph. E. Bachi Flöödikontserdis A-duur õnnestus Peeter Malkovil paremini tundeline keskosa.

Rahu ja pühalikuse toomisel muusikasõprade südamesse olid kibedasti ametis kõik meie armastatud kollektiivid ja solistid Tallinna armastatumates kontserdipaikades. **ERSO ja RAM** Eri Klasi juhatusel täitsid “Estonia” kontserdisaali R. Wagneri vägevate ja F. Schuberti hellade helidega. **Tallinna Kammerorkester ja EF Kammerkoor** Tõnu Kaljuste juhatusel kandis ette veel ühe Bachi-pere kontserdi, kus Johann Sebastiani Motettide kõrval kõlas Johann Christoph Friedrichi oratorium “Die Kindheit Jesu”. **“Hortus Musicuse”** jõulukontsert toimus Toomkirikus; ka meie meisterpianistid Ralf Taali ja Mati Mikalai sooloõhtud Valges saalis langesid sellesse aasta ilusamasse, lootusrikkamasse aega, millal Messia tulekut ootab kogu kristlik maailm. **G. F. Händeli** “Messias” EF Kammerkoorilt ja Tallinna Kammerorkestrilt kutsus 23. detsembril “Estonia” kontserdisaali jälgima Jeesus lugu muusikas. Dirigeeris

muidugi Tõnu Kaljuste, soleerisid aga meie Kaia Urbi ja Uku Jolleri kõrval Katarina Böhm (Rootsi) ja Jan Honeyman (Inglismaa).

Vanal aastal korraldati pealinnas veel viis kontserti, kolm neist päris viimasel päeval.

29. detsembril andis **Ülo Kaadu** koos **Ivo Sillamaaga** Raekojas tüüpiliselt läbilõikelise programmiga sooloõhtu, kus esimene pool kujundas pildi kunstniku tõlgitsuslikest näitajaist, teine aga virtuositeedist ja zanritunnetusest.

C. Francki sonaat on saanud nii populaarseks, et seda püütakse mängida mitmel teiselgi pillil; sealt veel millegi uue “väljaõngitsemine” on tõeline vägitükk. Ometi läks asi Kaadul-Sillamaal korda, eriti tuntuvalt esimeses ja kolmandas osas. Lausa ootamatute bassiliinide esiletõomiste või aktsentide ümberasetamiste kõrval oli sonaadis seda seletamatut aurat, mille ootuses ju õieti minnaksegi muusikakonservide tarbimise asemel kontserdisaalidesse.

E. Ysaye Soolosonaati nr. 1 kuulsin eneselegi ootamatult esimest korda, millegipärast eelistatakse valdavalt 3. ja 6. sonaati.

Sajandivahetusel väga kuulus viiuldaja (kellele muide pühendas C. Franck oma sonaadi) ja tunnustatud pedagoog rakendas autodidaktist heliloojana oma impressionistlikus laadis soolosonaatides kõikumõeldavaid tehnilisi finesse, jättes seejuures kõrvalossa muusika seaduspärase arenduse ja kunstilise sõnumi. Ometi õnnestus Ü. Kaadul mängida see suurvorm huviga jälgitavaks nii laitmatu teostuse kui toredasti põhjendatud ettekandeviisiga.

Kontserdi väikevormidest võlusid vast enim G. Gershwini prelüüdid, kuid ka Kreisleri palades oli särtsakust ja vajalikku salonglikkust piisavalt.

Ü. Kaadu kunstnikuisiksust täiendas suurepäraselt I. Sillamaa äärmiselt täpne ja tundlik partnerlus: lopsakalt jõuline Franckis ning D. Šostakovitši ja G. Gershwini prelüüdides, diskreetne Kreisleri miniatuurides.

30. detsembril oli Raekoda jälle kord “Hortus musicuse” ja ta austajate päralt. Aastalõpu meeleolus alustas Nigulistest Eesti Poistekoor Venno Laulu juhatusel. Tund aega hiljem astus Raekojas üles **“Noobel nelik”** - esialgu tõsiakadeemiliselt Mozarti ja Schubertiga, õigustades alles vallatute viisidega G. Gershwini, C. Porterit, R. Rodgersit ja teistelt oma nimetust.

Kõlalisel hästi tasakaalus ja pisidetailideni viimistletud esimene pool vastandus huvitavalt seatud ja kontrastsust silmas pidavale teisele poolele. Muusikud jälgivad hoolega valitud missiooni nõuet: rahuldada publiku erinevaid eelistusi.

Tunnustades M. Männi, U. Roomere, R. Vilu ja T. Jõesaare head mängutaset, mis ühtviisi tulemuslikult ilmnis nii klassikalise keelpillikvarteti repertuaaris kui kergemas zanris, sooviksin väga, et nende suhe viimasesse oleks hulga lahedam ja rõõmsameelsem. On ju nähtud külaliskvartetite üksteisega naeratades kontakteerumas ja mõnusalt vabadena musitseerimist nautimas isegi Beethoveni vähegi mänglevamate osade aegu. Kuidas nad käitunuks veel “pääpikumusika” puhul, mida kokekse mütsidega “nooblid” töid lisapalana kuuldavale ikka sama surmtõsistena ja ametlikult...

Sealsamas Raekojas kuulati ka A. Vivaldi “Aastaaegu” **Elar Kuivalt** ja **Vanalinna Barokkorkestrilt**. Võib vist küll kinnitada, et sellist esitust pole siinmail varem olnud. Võimalikult ajastutruuma kõlapildi taotlus (kui see vaid poleks kaasanud lõputuid häälestamisi!), autori puhtsüdamliku programmi puhtsüdamlik võimendamine - missugused ägedad äikesetormid ja rahehood, kui kaunis lindudesädin!; efektse virtuositeedi demonstreerimise vältimine, kuigi soolopartiis on üksjagu rabelemist ja pidevalt avaldunud loominguline nõtkus andis lõpptulemuseks küll ehk mitte ideaalse, aga see-eest sügavalt inimliku, mitmel tasandil toiminud elamuse.

Ines Rannap

Gümnasisti vaatenurgast

Lasteaias oli kõik lihtne - käest kinni viidi meid Mummi kontserdile. Oli tore, siamaani on mees.

Kui vaadata reklaami meie ümber, mis kõik kuhugi kutsub, siis kuidas teab noor inimene, mida eelistada, et pärast ei peaks kahju olema kaotatud ajast ja rahast. Sel sügisel olen pidanud pettuma nii mõneski teatrietenduses, mis nagu pidi olema särav klassika. Ehk on siis särav hoopis see, mis on nüüd, on praegu? NYYP tundus palju võimalusi pakkuva festivalina. Mitu korda leidsin end küsimuse ees, miks peaksin sellistel külmadel vihmastel sügisõhtutel kuhugi välja minema. Puhtast uudishimust leidsin end ometi igal õhtul olevat mõnel etendusel või kontserdil, lisaks veel näitusesaalid.

NYYP-festival sisaldas minu jaoks üllatavalt positiivseid elamusi. Võimalusterohkus nüüdisaegses muusikateatris, nagu Tan Duni ja Muna Tsengi "Roosa" *performance*-etendus Von Krahli Teatris või Eesti uued lühiooperid Rotermanni soolalaos; põnevus kontserdilaval - USA ansambel *Basso Bongo* ja Erkki-Sven Tüüri *live*-elektroonika või Saksa ansambel *L'art pour l'art*, lisaks heliinstallatsioonid Kunstihoones. Kõik kokku täiesti uus lehekülg argielus. Festivalikorraldajad koos abiliste ja sponsoritega töid äri-, ilu-, moe- ja muude messide kõrvale hulgaliselt nüüdisaegset muusikat kogu maailmast.

Koolis saame teada, kuidas oli enne. Aga ehk peaks vähemalt humanitaarklassides suunama õpilasi tutvuma sellega, kuidas on nüüd, minema kasvõi korragi koos. Umbes nii, nagu kunagi Mummi kontserdile. Edasise valiku teeb igaüks ise...

Sandra Sule

Mängiti valesid pille

12. detsembri "Postimehes" analüüsib Andrus Laansalu NYYPi festivalil põhiliselt seal kasutatud pillide vaatenurgast. Ta kirjutab: "Kõik need klaverid ja flöödid ja klarnetid ja... on välja arendatud tonaalse muusika mängimiseks. Neid on pidevalt täiustatud selleks, et nad kõlaksid võimalikult ilusalt ja väljendusrikkalt, et nad annaksid edasi inimlike tundevarjundeid. Mida sellise iluga peale hakata praeguses muusikas? Absoluutselt mitte midagi. See on kasutu ballast. Jah, nende instrumentidega saab mängida disharmonilist muusikat. Aga nad ei ole selleks loodud. Nad kaotavad atonaalsuses oma veetlevuse..."

Et luua uut muusikat, on vaja luua uusi pille. Atonaalsus, kuna ta tugineb ülemhelide mitesobivusele, vajab uusi, teistsuguseid tämbreid. Tõsi, tegelikult on uued pillid olemas. Arvutid, sãmplerid. Elektrooniline helitõõtlus, helideformatsioonid... Ja muidugi olid need ka NYYPil olemas... Erkki-Sven Tüür või Lepo Sumera teavad, mida elektroonikaga peale hakata.

Aga sellest mineviku vari veel ei lühene. Eelmisses sajanõusse kuuluvate elektroonilisel mõjustamata pillide kasutamine tõmbab selle ajas tagasi... Kui tulemus on disharmoniline, pole 12 tooni suhtel, ammugi veel tempereeritud häälestusel absoluutselt mingit tähtsust."

Muusikakoolide Liit on abiks oma liikmetele

Muusikakoolide Liit on tegutsenud 1,5 aastat. Ta ei tekkinud tühjale kohale. Muusikakoolidel oli varemgi tihe koostöö, enne seda töötas 12-13 aastat Muusikakoolide Direktorite Nõukogu ja selle pinnasest kasvaski välja liit.

Praegu on Eestis 68 muusikakoolist liidu liikmeid 65. Püüame iseenest aidata oma rahadega. Iga kool maksab liikmemaksu - 0,5% palgafondisummast. Mõned liidu liikmeks olevad koolid pole, tõsi küll, maksnud liikmemaksu. Esimene suurem projekt oli eesti muusika ajaloo kajastamine. Koostöös EMA helikabinetiga tegime 15 kassetti, alustasime päris algusest, esimestest jälgedest. Komplekti müüsi odava hinnaga - 450 krooni. Seda osteti väga palju.

Teine meie projekt on varajase muusika kohta. Selle järele on suur vajadus, kuna varem Bach-i eelset muusikat peaaegu üldse ei õpetatud. Toomas Siitan EMA-st käis ühapäevasel komanderingul Helsingis, võttis sealt kompaktplaatide pealt materjali,

mida Eestis üldse polnud. Sellest on nüüd 30-kassetine komplekt, mille vastu pole huvi tundnud mitte ainult muusikakoolid, vaid ka näiteks Keele ja Kirjanduse Instituut, Tartu Ülikooli kultuuriteaduse kateeder. Toomas Siitan viis selle komplekti kohta meie õpetajatele läbi ka ühapäevase seminari.

Andsime välja ka õpiku neile, kes muusikakoolis alles tööd alustavad pealkirjaga "Laulame, tantsime". Selle kirjutasid muusikakoolide õpetajad Maie ja Kalle Tamra Viljandist, Silja Aavik Tüüri ja Helle Ottender Pärnu-Jaagupist.* Esimene 1200-ne tiraaž läks kohe läbi. Tellisime 1000 õpikut juurde. Neist on veel osa müümata.

Tulevase õppeaasta alguseks peaks kirjastuselt "Koge" ilmuma muusikaloo õpik põhimõistete kohta, autoriks Anu Kõlar. Mõeldud on see III-IV klassile. Anne Ellerhein-Metsala on saanud Eesti Rahvuskultuuri Fondilt stipendiumi solfedžõpiku koostamiseks, ta on lubanud selle kirjutada uuelaadsena (vt. ML 1995,

nr. 5, lk. 14-15. Toim.). Loodame, et ka see saab käesoleval aastal valmis.

Tegeleme ka vahendamisega. Üks firma muretseb meile mitmesugust muusikaalast materjali Venemaalt, kus see on mõnevõrra odavam kui Läänes.

Vaatame läbi õppeplaaneid ja aineprogramme. Tuleb välja, et viimaseid on vähe. Siin on ees suur töö, mida teeme koos Haridusministeeriumi koolivalitsusega. Nagu ka kursuste ja konkursside organiseerimine muusikakoolide eri pillirühmade õpilastele (keelpillid, akordion jpt.).

Jutustas

Urvi Haasma,

Eesti Muusikakoolide Liidu esimees

* Eelmises ML-s toimetusele Eesti Rahvusraamatukogust antud uue muusikalise materjali nimekirjas on see teos ära toodud nootide all, väljaandjaks eksikombel Eesti Muusikaõpetajate Liit.

Me ei tea ühtki riiki Euroopas, kes ei doteeri oma rahva kultuuriharrastusi

Eesti Kooriühingu juhatuse koosolek toimus 5. jaanuaril.

Juhatuse esimees rakendas talle ühingu põhikirjaga antud õigust juhatuse koosseisu komplekteerimisel ja juhatusse arvati täiendavalt RAMi peadirigent **Ants Soots**.

Päevakorras oli ühe peamise küsimusena ühingu finantsmajanduslik olukord. Teatavasti ei ole hr. Paul Raud alates 1995. a. novembrikuust enam Kooriühingu tegevildirektor ja ühingu juhatuse palvel on asjaajamise üle võtnud Üldlaulupeo Direktsiooni direktor hr. **Ilmar Moss**.

Hr. Moss esitas ka Kooriühingu 1996. a. eelarve projekti. Viimase arutamisel kerkis taas teravalt esile probleem ühingu riiklikust doteerimisest. Kui 1994. aastaks oli Kooriühingu eelarvesse ette nähtud 100 000 krooni ja 1995. aastaks poole vähem - 50 000, siis 1996. aastaks on riiklik doteerimine juba lõppenud. Selle asemele peab astuma Kultuurkapital, kuid senise

praktika kohaselt on Kultuurkapital teinud rahaeraldusi konkreetsetele projektidele. Ühingu eksistentsiks on aga vaja maksta koosseisulistele töötajatele palka, katta kulused seoses ruumide ekspluatatsiooniga, posti- ja sideteenustega jne. Samas pole ehk liigne korrata, et praegu on Kooriühing ainus institutsioon Eestis, mis tegeleb taidluskooride ja -orkestriga. Kui ühingu otsustaks rahapuudusel ukseid kinni panna, siis tuleks taastada vastavad palgalised kohad riiklikus süsteemis. Me ei tea ühtki riiki Euroopas, kes ei doteeriks oma rahva kultuuriharrastusi.

Märgatavalt meeldivam küsimus ühingu päevakorras oli perspektiiv saada Roosikrantsi 13 asuva vaba krundi omanikuks. See võib saada võimalikuks tänu proua **Aino Strutzkini**, kauaaegse Eesti Raadio muusikasaadete toimetaja, üllameelsusele. Proua A. Strutzkin lähtub oma isa mälestuse pühadusest ja täites isa testamenti 1944. aastast, mille kohaselt antud krunt kuulunuks Eesti Lauljate Liidule, kingib

proua Strutzkin selle Lauljate Liidu õigusjärglasele - Eesti Kooriühingule. Juhatuse otsusel anti ühele kinnisvarabüroodest volitus vastavateks vormistusteks.

Leidis aset sisuline mõttevahetus ühingu 1996. aasta üritustest. Tähtsamatest mainigem vabariiklikku puhkpillidirektori konkursi, Arvo Ratasessa juubeliaastapäeva tähistamist ja Kooriühingu volikogu märtsikuu, vabariiklikku kammerkooride konkursi aprillis, vabariiklike kollektiivide kokkutulekuid, Vigala seminarlaagrit, ettevalmistusi osavõtuks soomeugri rahvaste laulupeost Budapestis jpm.

Kinnitati rahvusvahelise koorifestivali "Tallinn '97" korralduskomitee ja kunstinõukogu.

Juhatuse järgmine koosolek toimub juba 26. jaanuaril, et siis lõplikult vastu võtta alanud aasta eelarve ja kinnitada tööplaan.

Venno Laul,

juhatuse esimees

MATI MIKALAI: "OLEN SAANUD OMA ERIALA JAOKS IMPULSSE HEADEST KIRJANDUSTEOSTEST"

Millal tekkis sul teadlik eesmärk saada kontsertpianistiks? Või oli selline unistus olemas juba algusest peale?

Selles, et ma muusika juurde tuln, ei mänginud minu enda tahe olulist osa. Mind pandi õppima. Alguses käisin 2 aastat muusikaklassis, siis viis ema mind Muusikakeskkooli sisseastumiskatsetele. Sain sisse ja käisin selle kooli lõpuni. Aga endal mul tekkis tõsisem tahtmine klaverit mängida umbes kahel viimasel Muusikakeskkooli-aastal.

Paljusid noori muusikaõppureid on algul takistanud väärt antud algõpetus. Kas sul on ka selles osas olnud probleeme või oli õnn sattuda algusest peale "õigetesse kättesse"?

Probleemid olid ilmselt muusikaklassis käies, kuigi ma praegu seda enesele ei teadvusta. Mäletan, et kui ma astusin Muusikakeskkooli, siis vangutati päid: kuidas ikka niimoodi saab õpetada. Keskkoolis sain aga väga hea algõpetuse ja selle kohta ei ütleks ma midagi halba.

Kas sul on olnud ka kriise, kui oled mõelnud jätta klaveriõppimise pooleli?

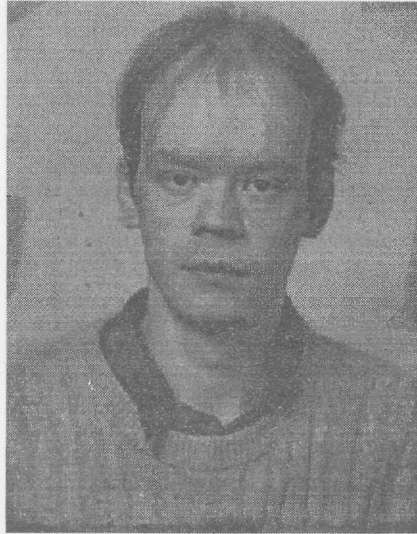
Kriise tuleb ikka ette, kuid neil on ka oma positiivne külg. Iga mõõn tekitab pärast selle möödumist jällegi suurema tõusu. Seda tuleb mõõnaperioodil enesele teadvustada, siis jäävad loobumismõtted põhiliselt emotsionaalsele pinnale ja nii on mõõnast lihtsam üle saada. Ma ei arva, et mul aga seda laadi loobumismõtteid oleks päris tõsiselt olnud. Praegune elu, raske majanduslik olukord toob küll need mõtted pähe. Olen mõelnud, et kas mul on vaja tegelda sellise erialaga, millel on majanduslikust vaatekohast vähe perspektiivi. Kuid samas ei leia ma, et peaksin sellepärast vahetama eriala. Sellega olen saanud ja loodan, et saan ka tulevikus tõsiselt tegelda.

Üks pianistidele esitatavaid tüüpiküsimusi: kui palju peab vormis püsimiseks keskeltläbi päevas harjutama? Kuidas sinu puhul?

See on periooditi erinev. Oleneb sellest, kui paljude asjadega korraga tegelda. Meie tingimustes saab tihti määravaks asjaolu, kui palju mul õnnestub saada klassi. Aga kui sind huvitab, kui palju ma suudan, siis umbes 4-5 tundi. Võib ka rohkem, kuid sellel ei ole enam mõtet. Oleneb ka päevast, mõnikord ei suuda üle 3 tunni.

Oled saavutanud mitmetel konkurssidel häid tulemusi. Kuidas sa konkurssidesse suhtud? Kas on mõnikord ette tulnud, et žürii pole sinu arvates suutnud olla objektiivne?

Nendesse võib suhtuda mitut moodi. Üks moodus: nad on noorele interpreedile vajalikud, et tal üleüldse tekiks mingi võimalus ennast avaldada. Konkursil osalejal on aga samal ajal hea võimalus paljugi uut õppida oma konkurentidelt. Positiivseks küljeks on samuti see, et noorel interpreedil on ülimalt suure närvipinge

õhkkonnas, mis seal valitseb, võimalik tublisti arendada oma keskendumisvõimet. Arvan, et saavutus ise ei olegi tihti nii tähtis kui kogemus, mida sa tajusid konkursitingimustes.

Kuna tänapäeval on igasuguseid konkursse palju ja "poliitikat" on nende ümber parasjagu, siis ühe keskmise konkursi võitmine ei tohiks veel mängida olulist rolli noore interpreedi elus. Olulisem on, et konkursil hea tulemuse saavutanud muusikul on võimalik ennast hiljem kontsertidel näidata - kontsertidel, mis on saadud seoses konkursikohaga.

Mis puutub žürii objektiivsusesse, siis ma saan rääkida Rootsis Kils'is toimunud konkursist. Seal pidas paika vana teadatud reegel, et kui žüriis on oma õpetaja, siis üks tema õpilastest võidab tingimata preemia.

Tollel konkursil oleks minu arvates I ja II preemia pidanud jaotatama vastupidi. Ma ei taha rääkida endast, kuigi sain seal n.-õ. "poliitikat" ka omal nahal tunda.

Sina said seal vist III preemia?

Jah. Tahan siiski öelda, et žürii ebaobjektiivsus ei olnud minu jaoks tollel konkursil väga oluline. Olen oma kohaga rahul ja see oli mulle tõukeks, mis andis jõudu.

Kas oled palju mänginud eesti heliloojate klaverimuusikat oma pianistikarjääri jooksul?

Ei, suhteliselt vähe. Mõõdunud kevadel mängisin Mustpeade Maja Valges saalis Pärdi "Diagramme" ja Anto Pett'i loomingut. See on vist siiani ainuke ülesastumine eesti muusikaga.

Kas sind eesti lugude juures ei häiri, et nende puhttehniline tase on küllaltki primitiivne võrreldes näiteks Liszti või Rahmaninoviga?

Ei, see ei ole mitte alati valdav. Tõsi, juhtub, eriti noorte heliloojate puhul, et klaverikäsitlus ei ole kohati kõiki võimalusi lõpuni arvestav. Nii Pett'i kui ka Pärdi puhul seda aga ei saa öelda. Nende mõlema klaverikäsitlus on väga hea.

Kas on mõni üldtunnustatud klaverile kirjutatud helilooja, kes sulle kui interpreedile mingil põhjusel üldse ei sobi?

On väga paljusid, kes ei sobi, kellega ei ole n.-õ. "hingesugulust".

Üks sellistest on Mozart. Temaga mul ei ole eriti häid suhteid. Tema muusika on võib-olla praegu kõige rohkem selline, mida ma väldin oma kavades. Ma ei arva aga, et mul kunagi ei õnnestu saada kontakti tema loominguga. Ma pean hakkama tunnetama neid asju, mida ma praegu veel ei suuda.

Muusika, mis mulle praegu kõige enam pakub leidmisrõõmu, jääb XX saj. algusesse: impressionistid ja kindlasti Ravel. Arvatavasti ka Messiaen, kuigi ma ei ole teda mänginud. Tema muusika jätkab tegelikult neid pürgimusi, mis olid sajandi alguses impressionistidel.

Aga kuna küsimus oli minuga praegu veel mitte hingesuguluses olevast muusikast, siis romantikute loomingust kuulub sinna hulka kindlasti Chopin. Olen temaga siiani vähem tegeelnud.

Kas Rootsis ja Soomes antud kontsertidel või ka nüüd detsembris Eesti Kontserdi poolt pakutud sooloõhtutel on ette tulnud, et kava on soovitatud kontserdi-organisatsioonide poolt? Või oled sa repertuaari osas siiski täielikult isenda peremees?

Esitan selle küsimuse seepärast, et nii mõnedki meie kollektiivid (näiteks Eesti Filharmoonia Kammerkoor) on viimasel ajal läinud kergema vastupanu teed. Tean näiteks, et Kaljuste koorile on tehtud välismaal pakkumisi laulda eesti muusikast ka midagi muud peale Tormise ja Pärdi. Ta on need pakkumised aga tagasi lükanud.

Kui kontsert ei ole seotud mingi spetsiifilise temaatikaga, olen ma saanud ikka ise kava valida. Selles osas ei ole takistusi tehtud.

Kui palju oled sa siiani saanud mängida koos orkestriga?

Kolm korda. Esimest korda olin Rootsis konkursil, kui sain mängida Chopini b-moll kontserdi I osa. Vabariiklikul konkursil mängisin Liszti "Surmatantsu" ja lõpuaktusel Liszti II kontserti.

Kas on mõni selline teos, mida sa tulevikus tahaksid mängida orkestriga?

Neid on päris mitmeid. Ühte neist, Beethoveni 8. kontserti, mängin ma 8. veebruaril koos ERSOga.

Kas soolokarjäärile pürgivale pianistile annab midagi juurde, kui ta kaasa teeb aeg-ajalt mõnes kammerprojekti? Kuivõrd palju on need kaks valdkonda teineteisega seotud?

Kammermuusikaga tegelemine annab kindlasti juurde. Need on asjad, mis täiendavad teineteist. On isegi võib-olla muusikaväliseid tegureid, mis tulevad

(Järg 16. lk.-l)

Tere tulemast Narva!

Narva on piirilinn.

Lähiminevikus oli see linn suur tööstuskeskus. Sellised ettevõtted kui Eesti ja Balti elektriiaam, Kreenholmi Manufaktuur, Narva Mööblikombinaat ja teised olid tuntud kaugel väljaspool Eestit. Igal suurel ettevõttel oli oma kultuurimaja, raamatukogu, puhkekodu, lasteaed. Seoses poliitilise ja majandusliku olukorra muutumisega Eestis on kõik need asutused üle antud munitsipaalomandiks. Praegu kuulub Narva linnavalitsuse kultuuriosakonnale 3 kultuurimaja, 3 raamatukogu, 3 muusikakooli (üks kunstide kool), linnamuuseum ja kunstigalerii. Vaatamata raskete finantsolukorrale osutab linn loomingulistele kollektiividele jõukohast abi ja Narva kultuurielu kestab.

Tänu linnavõimude abile, inimeste loovale entusiasmile mitte ainult ei jätkka tööd vanad kollektiivid, vaid sünnivad ka uued. Selles lühikeses artiklis jutustaksin ma lugupeetud lugejaile

Marina Kossolapova

mõnedest parematest kollektiividest, meie linna kultuuritraditsioonidest.

Üle kümne aasta töötab Narva linnamuuseumi juures vene rahvamuusika vokaalansambel "Suprjadki" Marina Kuvaitseva juhtimisel ja osaleb aktiivselt kultuurielus nii linna kui üle-eestilisel tasemel, on esinenud rahvusvahelistel folkloorifestivalidel Suzdalis, Kostromas, Novgorodis, Sankt-Peterburis, Tallinnas. 1994. a. vändati "Suprjadki" telefilm, mida on näidatud paljudes Euroopa riikides.

Kultuurimajas "Rugodiv" töötab andekas koormeister Marina Kossolapova. Tema juhitud kooristuudios on loodud lastekoorigid nii nooremale kui vanemale astmele. Marina on ka akadeemilise segakoori dirigent. Selle koori professionaalsusest annab tunnistust juba repertuaar. Britten ja Tšaikovski, Rahmaninov ja Tormis, Tšestnakov ja Gershwin - see on

kaugeltki mitte täielik nimekiri heliloojatest, kelle teosed kõlavad nende kooride kontsertidel. Koorimuusika sõbrad Moskvas, Tallinnas, SRÜ maades, Bulgaarias, Saksamaal on aplodeerinud Narva kooridele.

18. novembril avas oma teise kontserdihooja Narva muusikakooli baasil töötav Narva sümfooniaorkester. Mõõdunud hooaja andis ta Narvas, Sillamäel, Kohtla-Järvel ja Narva-Jõesuus üle 20 kontserdi. Sel hooajal planeerib orkestri dirigent Anatoli Štšura kontserte Tallinnas ja Pärnus.

Aastaga on narvalased hakanud hindama selle orkestri intensiivset tööd ja taset. Tänavuse hooaja avakontserdile ei õnnestunud kõigil soovijail pileteid saadagi. Mängiti Weberi, Bizet', Griegi, Sibeliuse jt. muusikat. Dirigendil on plaanis töö eesti ja vene heliloojate teoste kallal, k. a. estraadi- ja džässmuusika. Planeeritakse ühiseid kontserdiprogramme Pärnu sümfooniaorkestri ja Tallinna muusikute osalusel.

...dirigeerimas M. Lüdigi "Koitu" kevadistel "Linna päevadel".

Tantsukollektiividest tahaks eriti ära märkida truppi "Jun-ost" eesotsas balletmeisteri Viktor Mettusega. Nagu enamik Narva tantsu- ja koorikollektiive, on see pidevalt osalenud laulu- ja tantsupidudel nii linna, maakonna kui üle-eestilisel tasemel. 1995. a. andis "Jun-ost" üle 30 kontserdi lasteaedades, koolides ja kultuurimajades.

Minu veendumust mööda on iga loomekollektiivi elutegevuses väga tähtis juurdekasv. Laste sümfoonia- ja puhkpilliorkestri, koori-, teatri- ja tantsukollektiivide noorema vanuseastme ettevalmistusgruppide olemasolu sisendab meisse lootust, et ka kümnete aastate pärast tegutsevad Narvas sümfoonia- ja puhkpilliorkestrid, koorid, tantsu- ja teatrikollektiivid.

Igale noorele inimesele ja kollektiivile on tähtis oma loominguga demonstreerimine ja selle teiste omaga

võrdlemine. Seetõttu on festivalid, peod ja kontserdid väga vajalikud.

10 aastat tagasi hakati Narva linnuse territooriumil Narva kunstnike ja kunstigalerii direktori Karina Taidre algatusel läbi viima "Kunsti päevi". Mõeldud algul kujutava ja tarbekunsti peona, on see üritus nüüdseks ajaks muutunud tõeliseks kunstide festivaliks.

Maikuu lõpul läbiviidavate "Kunstide päevade" ajal muutub Narva kindluse õu pildigaleriiks ja kontserdipaigaks. Siin võivad linna elanikud ja külalised tutvuda kunstnike, tantsijate, lauljate ja teiste muusikute loominguga. Kindluse müüride taustal pargis toimuvad Narva teatri "Ilmarine" etendused, viiakse läbi lastejoonistuste konkurss, on avatud kioskid. Selle aasta suvel toimusid Narvas esmakordselt "Linna päevad". See tiheda programmiga pidu on otsustatud muuta iga-aastaseks. "Linna päevade" programmis pole ainult kunstinäitused, kontserdid, diskoõhtud ning muud kultuuriüritused, vaid ka

tööstusnäitused, teaduslikud seminarid, spordivõistlused ja muudki. Selle raames toimuvatel tantsu- ja koorifestivalidel, sümfoonia-, estraadi- ja rockkontsertidel, romansside õhtutel osalevad parimad loomingulised jõud.

Minus äratavad imestust mõned arvamused avaldused ajakirjanduses, et Eestis polevat vene loomingulisi kollektiive, kes võiksid väarikalt esindada meie riiki välismaal. Mulle tundub, et selliste väidetega väljatulejail oleks vaja külastada Narvat ning mitte ainult üks kord, tulla ka meie linnavalitsuse kultuuri- ja noorsooosakonda. Me võime jutustada teile oma kultuurielust, tutvustada teile oma loomeinimesi ja -kollektiive.

Boriss Paršin,

Narva linnavalitsuse kultuuri- ja noorsoo-osakonna juhataja

Laulsid Narva koorid, solistid ja ansamblid

Narva Linnavalitsuse kultuuri- osakonna korraldusel toimusid linna kooride, vokaalsolistide ja ansamblite aruandluskontserdid Narva kindluse ja Gerassimovi nim. kultuuripalee saalides. Ettevõtmise eesmärgiks oli saada ülevaade narvalaste taidluskunsti hetkeseisust ja anda ka sellele hinnang.

Minule kui koorijuhile oli eriliseks huviobjektiks kooride esinemine. Saadud üldmulje oli positiivne. Tahaksin esile tõsta Narva kindluse kammersaalis esinenud kooride head kunstilist taset ja lauljate siirast musitseerimisrõõmu. See paistis silma eriti kultuuripalee "Rugodiv" laste kooristuudio noorema rühma esinemisel, kus nii mõnigi kõrva hakanud tehniline viperus ja küündimatus (intonatsiooniprobleemid, ansambliline ebahühtlus jm.) korvati loomuliku musikaalsuse ja laulurõõmuga, mida kiirgas saali iga laululaps. Kava oli koostatud lastepäraselt huvitavalt ja mitmekesiselt. Tundus, et lapsed said ise esitatust suure muusikalise elamuse. Tunnustust väärrib noor koorijuht Diana Anissina, kes on oskusliku kooritöö metoodikaga suutnud lapsed panna laulma emotsionaalselt ja hea vokaalse kultuuriga.

Minu jaoks oli tõeliseks muusikaelamuseks nimetatud kooristuudio neidude koori (vanem rühm) väga tähelepanuväärne kunstiline tulemus. Esitati tehniliselt väga nõudlik kava. B. Britteni "Missa brevis" ja soome nüüdisaegse helilooja P. Kostianeni "Jakobi pojad" on kooriteosed, mida suudavad laulda ainult väga heade muusikalisteoreetiliste ja vokaalsete võimetega koorid. Koori juhi Marina Kossolapova näol on tegemist võimeka professionaalse koormeistriga, kes valdab hästi praktilise kooritöö

Narva sümfooniaorkestrit dirigeerib Anatoli Štura. Taamal koor.

metoodikat. Eriti tõstaksin esile tema kooride head kõlalist ansamblikujundamist ja iga laulja vokaalset arendamist.

M. Kossolapova juhatab ka kultuuripalee "Rugodiv" segakoori, mis samuti jättis hea mulje. Mitmekesine, huvitav ja maitsekas kava, milles oli mitmeid koorimuusika pärle (fragmendid S. Rahmaninovi "Õhtustest palvetest" ja "Liturgiast", G. Sviridovi koorid jm.). Meeldiv koorikõla, hea häälerühmade tasakaal (tenoreid võiks rohkem olla!) ja maitsekalt musikaalne esinemine. Tulevikus võiks taotleda puhtamat intonatsiooni ja faktuurilist selgust. Koorist võiks kujuneda võimekas kontsertsegakoor.

Vähem rahuldas kultuuripalee "Energeetik" kammerkoor Mihhail Gorjušini juhatusel. Vaatamata südikale esinemisele jäi kunstiline tulemus tagasihoidlikuks. Koorijuhil tuleks enam tähelepanu pöörata intonatsioonilise selguse ja täpsuse taotlemisele. Puudujääke on kooril ka ansambli- ja vokaalikujuanduses.

Suhteliselt paremini õnnestus G. Ernesaksa "Helina" ja eriti S. Rahmaninovi "Burlakkide laulu" esitus.

Gerassimovi nim. kultuuripalee segakoori (dirigent Vladimir Romanihhin) esinemisel saadud muljed on väga tagasihoidlikud (kooris laulis ainult 3 meest). Ka sellel kollektiivil on palju vajakajäämisi. Samas oli tunda head laulmistahet, mis on taidluskunsti üks tähtsam eeldus.

Emotsionaalse ja stiilse mulje jättis küllalt soliidses eas naislauljatest koosnev vene rahvalaulukoor. Võlus vene rahvalaulu eriline tämbriline, loomulik esitusmaneer. Lauldi suure kaasaelamisega.

Gerassimovi nim. kultuuripalee saalis esinesid ka vokaalsolistid, ansamblid nii akadeemilises kui ka kergemas žanris, viimases meeleolukalt ka laste vokaalklassi kasvandikud. Soolo- ja ansambli laulu harrastus erinevates stiilides näib saadud mulje põhjal olevat küllalt populaarne ja ka juhendatud vajalikul tasemel.

Kokkuvõttes sain aruandluskontsertidelt meeldiva muusikalise elamuse. Mainimist väärrib Narva vene kooride huvi eesti koorimuusika vastu. Iga esinenud koori kavas oli ka eesti kooriloomingut, mida esitati perfektses eesi keeles.

Kuuldavasti on Narva Linnavalitsus soosivalt suhtunud linnaelanike taidlusharrastusse ja leidnud ka võimalusi selle toetamiseks. Loodetavasti suudavad linna kultuurijuhid ka tulevikus oluliselt aidata muusikakollektiive nende püüdlustes ja ettevõtmistes.

Tahaksin väga loota, et Narvas hakkaks elama ja arenema ka eestlaste koorilaulu- ja pillimänguharrastus.

K. Areng,

Eesti Muusikaakadeemia professor

Rahvamuusika vokaalansambel "Suprjadki".

Igal kontserdipaigal on oma isemoodi aura. Estonia Teatri Talveaeda minnes on tunne, nagu lähleksid meeldivasse kodusesse muusikasalongi. Administraatorid Ene Meiner ja Helvi Lepp on nagu lahked perenaised, kes tervitavad saabuvaid külalisi nii, et igäühel tekib tunne: just mind oodatigi. Palju hästi hooldatud rohelist, seinetel vaibad või dekoratiivkangad - meie tekstiilikunstnikud on leidnud Talveaias huvitava näitusepaiga. Kes küllastajaist soovib, saab puhvetist tassi kohvi või muud meelepärast, kes mitte, võib tühja laua taga istuda - ka seda ei pane keegi pahaks.

Praegu on käimas viies hooaeg Talveaias. Selle direktor Viktoria Jagomägi on pidevalt koos interpreetidega otsinud, leidmaks just sellesse ruumi sobivaid koostöövorme. On olnud toredaid leide nii üksikute õhtute kui tervete sarjade näol. Oma kindla publiku on võitnud 20. sajandi väljapaistvaid lauljaid tutvustavad videoõhtud Jüri Kruusi kommentaaridega. Lastele mõeldud jõuluprogrammide jaoks ei jätku kalendris niipalju päevi, et kõik soovijad saaksid piletit. On olnud romantilisi luule- ja muusikaõhtuid, ooperidzässi. Talveaia jaoks lavastatud ooperi- ja operetietenduste ajal oli saal ikka pisut üle viimase võimaluse täis. Kahju, et 1994. a. märtsis välja toodud Boris Kõrveri operetti "Laanelill" sai mängida vaid kaheksa korda. Vaatajaid-kuulajaid oleks jätkunud kindlasti vähemalt kaheksakümne etenduse jaoks. Sest oma lugu on ikka OMA lugu. Ja paljude siis üldse on neid eesti lavamuusikateoseid, millele osaks saanud korduslavastuse õnn. Suure lava jaoks kirjutatud teose kitsastesse kammerlikesse tingimustesse kohandamisel on mingid kaod paratamatud, aga eesti opereti sünniaega kujutava "Laanelille" puhul polnud need ülearu suured. Ja mängupaik andis publikule mingi otsese osaluse võlu, mida suurel laval ei saa iialgi olla. Oli lavastuslikke leide, oli toredaid osatäitmisi, väike ansambel täitis südilt orkestri rolli. Aga mis sest enam taga

kurta, mis olnud - teatri juhtkonnal on õigus talitada oma äranägemise järgi. Kirjutan parem sellest, milles olen ise olnud osaline.

Kahel eelmisel hooajal käis Eesti Raadio "Muusikalises tunnis" sari "Tee Talveaeda". Iga kuu kavadest valimise koos Viktoria Jagomäega välja mõned õhtud, mida salvestada. "Muusikalises tunnis" oli väike mõistatus - peamiselt teatrimuusikat puudutav - ja selle lahendajate vahel loosisime välja kolm priipiletit järgmisele salvestatavale Talveaia õhtule. Tänu loosiõnnele sattusid paljud muusikasõbrad esimest korda Talveaeda ja mitmed leidsid hiljem ka ise tee sinna. Kujunes välja ka üsna kindel grupp inimesi, kes saatsid vastuseid pea kõigile mõistatustele ja ootasid loosiõnne. Ning veel teine grupp, kes lahendas usinasti mõistatusi, kuid teatas alati, et ei võta loosisemisest osa, sest ei saa Talveaeda tulla - ootavad, kuni seal salvestatu tuleb raadiost.

"Muusikalisi tunde" rubriigis "Tee Talveaeda" sündis kahe hooaja jooksul 42. Need olid õige mitmekesised. Just enne Talveaiaaega koostöö alustamist korraldasime oma kuulajatele ankeedi, et teada

Valguskuma lae

saada, mida soovitakse saadetes kuulda. Paljud tahtsid rohkem kursis olla meie noorte annete arenguga. Selleks pakkus hea võimaluse Talveaed Eesti Muusikaakadeemia lauluklasside kontsertidega: kõik ühe õppejõu õpilased, ettevalmistuskursuslastest diplomandideni, esinevad ühel õhtul.

Noored interpreetid on üldse Talveaia sagedased esinejad. Soolokontserdi andis Sibeliuse Akadeemia diplomand Mart Mikk. "Muusikatervitus USA-st" - niisuguse pealkirja all esinesid ameeriklannast flötist Elena Yarritu ja USA-s õppiv fagotimängija Martin Kuuskmann EMA üliõpilase Ralf Taali klaverisaatel. Mitme sisuka kavaga on Talveaias üles astunud EMA magistrand Villu Valdmaa. Palju põnevust tekitas Eesti-Austria ühisprojekt, kus Tallinna ja Grazi muusikaüliõpilased etendasid sir Harrison Birtwistle'i ooperit "Down by the Greenwood Side" - ülimalt nüüdisaegse muusikaga vana rahvaballaad, rabavad kostüümid, laadaveiderdajate

stiilis lavastus. Sellestki sai raadiosaate vahendusel aimu palju rohkem huvilisi, kui kaks saalitait suutsid mahutada.

Paljud meie tipp-interpreetidki on leidnud Talveaias endale meeldiva esinemispaiga. Igal aastal on mitmed korrad saanud seal kuulata Margarita Voitest. Huvitava läbilõike vene heliloojate laululoomingust läbi sajandi, Verstovskist Gavrilinini, esitas Leili Tammel koos oma klaveripartneri Taissia Filippovaga.

Need ja paljud teisedki on olnud kaunid kammerkontserdid, mille saate tarvis oli vaja hiljem rääkida juttu juurde, et kuulajatele esinejatest ja teostest enam anda teavet. Ent Talveaia salongilik õhkkond, esinejate ja kuulajate vahelise distantsi puudumine otse kutsuvad interpreete publikuga ka sõnaliselt suhtlema. Nii antakse mõnusad kommentaarid sageli otse kohapeal. Väga huvitava kava "Mozart, Beethoven ja "Võluföö" oli kokku pannud Norman-Illis Reintamm, keda meie publik

Talveaias on arutatud läbi Estonia Teatri lavastusi ja antud nende kohta pressikonverentse. "Suudle mind Kate" maketi juures peavad nõu Katrin Karisma, Tõnu Kilgas, Peeter Oja, Sulev Nõmmik, Rostislav Gurjev, Tõnu Kark ja Helgi Sallo.

Harri Rospu foto

Estonia Talveaed on nii kammerteatri (siin stseen *Sevilla habemeajast*) kui...

...kui muusikute perekonnaõhtute paik.

Elmar Rauami fotod

seni oli näinud vaid dirigendipuldis. Seekord astus ta kuulajate ette õhtu juhi ja pianistina, partneriteks lauljad Annika Tõnuri ja Tarmo Sild, viiuldaja Mati Uffert, violamängija Maria Uffert ning tšellist Ivo Juul.

Mati Palm on Talveaia kavade sisustamisel olnud nõu ja jõuga abiks. Tema idee oli kolme mehe õhtu "Armastatud itaalia laule". Ise ütles ta selle kohta, et kui maailmas lõovad laineid kolm kuulsat tenorit oma

ühiskontsertidega, miks ei võiks siis Eestis teha kontserti, kus laulavad koos tenor, bariton ja bass. Mati Kõrts, Aare Saal ja Mati Palm, kes kõik ise ka lühemat või pikemat aega Itaalias viibinud, kütsid oma laulude ja juttudega publiku nii üles, nagu seda imeharva ette tuleb meie halli taeva all.

Väga südamlilik oli õhtu, kus Peterburi solistid, kes oma esivanemate kaudu ise Eestiga seotud, ja sealse Eesti Seltsi liikmed, esitasid eesti

heliloomingut. Meie jaoks eriti meeldiv veel selletõttu, et nad olid sama kavaga juba esinenud Peterburis ja plaanis oli minna ka Moskvasse.

Kõigest, mis Talveaia salvestatud ja enamasti jõudnud raadio kaudu ka kuulajaini, ei jõua kirjutada. Ärgu pahandagu need, kes nimetamata jäid. Aga kindlasti tahaks rääkida veel perekonnaõhtutest, mälestusõhtutest, juubeliõhtutest, milleks Talveaia miljöö on nagu

loodud. Ehkki meie professionaalse kultuuri kiht on veel õhuke, on meil siiski juba oma muusikute dünastiad. Mitmed nendest on mitu põlvkonda olnud seotud Estonia Teatriga: Erendi, Peäske, Gurjev, Schütz, Järvi, Aaro Pärn... Mälestused ja meenutused vaheldumisi helilintidega ja, kui on olemas, siis ka filmi- või videosalvestistega, sekka elav muusika nooremate põlvkondade esindajatel ja õpilastel. Jenny Slimon ja Aleksander Arder laulsid mõlemad ise ka Estonias, kuid nende elutöö on nende õpilased ja õpilaste õpilased, kelles nad edasi elavad. Meta Kodaniporki meenutasid tema 90. sünniaastapäeval kolleegid. Georg Otsa 75. sünniaastapäeva õhtul kogunesid Talveaia meenutama ja laulma tema-nimelise preemia laureaadid. Neid õhtuid on väga vaja, sest aeg kaob kiirelt ja mälestusi tuleb püüda seni, kuni neid on veel olemas.

Üks kõige elamuslikumaid õhtuid oli siis, kui Hendrik Krumm oleks saanud 59-aastaseks. Arne Mikk kõneles oma napil ja mõnusal moel, küsitles oma õpilasi. Filmilt laulis ja rääkis Hendrik Krumm. Katrin Karisma loetud luuletused sidusid need jutud ja laulud nii ühte, et kui mitmedki luuletused poleks olnud tuttavad, oleks võinud arvata neid olevat just selle õhtu tarvis tehtud. Minu noored lauakaaslased jälgisid kõike lummatult ja ütlesid pärast: "Ei teadnudki, et ta oli nii suur laulja ja nii huvitav inimene!" Tollal olime me ilma Krummita olnud ainult neli ja pool aastat...

Kõik need mälestused on nüüd talle Eesti Raadio arhiivis. Niisuguste õhtute salvestamist ja eetrisse andmist jätkame edaspidigi, ehkki pidev sari "Tee Talveaeda" ei leidnud sel hooajal enam meie kavas ruumi. Aga Estonia Talveaed elab oma sisukat elu edasi. Kui õhtupimeduses näete valguskuma tema laeakende kohal, astuge sisse! Te ei kahetse!

Helve Võsamäe,
ER "Muusikalise tunni"
toimetaja

NAD TAHTSID SAADA MUUSIKUIKS

Algus ML nr. 9/10 (1994)

X LEND

Kümneadat võiks tituleerida teoreetikute lennuks - kui eelmistele jagus keskest läbi üks muusikateoreetik, siis "juubelilennus" oli neid tervelt seitse! Niisiis pea iga kolmas üheksateistkümnest ei suhelnud - vähemalt lõpusirgel - muusikaga praktiliselt. Paraku sai neist muusikateadlaseks vaid Evi Papp. X lennu loomuliku kao protsent oli üldse üpris kõrge: professionaalse muusiku teele jäid sammuma vaevu pooled, aga akadeemilist kontsertmuusikat viljelema vaid üks!

Ivo Sillamaa: "Meie klassis tegelesid paljud levimuusikaga, mõned, nagu Priit Kuulberg ja Jaak Jürisson jäidki sellele alale."

Priit Kuulberg: "VII klassi tulnud Jaak oligi meie põhiliseks toeks huvis kergema zanri vastu ja bändi loomisel. Õige pea liitusime "Toomapoegade" ja siis läks suur muusikategemine tõeliselt lahti. Meie klassist olid kõige agaramad Ants Õnnis ja Alar Ivanov.

Tegime kõvasti tööd: kõigepealt tuli lood läbi raskuste hangitud plaadilt või lindilt maha kirjutada; Jaagu kui 7. Keskkooli endise õpilase hoolde jäi ingliskeelsed tekstid. Lugude kuulamiseks muidugi vabast ajast üksi ei piisanud. Tundides käis nii: makk oli pingi all, juhe tuli pintsakuhõlma vahelt kõrvaklappi ja tõsine käsipõsakil istumine pidi õpetaja ära petma. Kui tal siiski tuli himu mind küsida, oli "1" käes. Ühmasin "ahahh" ja kuulasin edasi - hetkel oli see hoopis olulisem toiming kui ainevastamine.

Õpetajad suhtusid bändi muidugi kriitiliselt ja ega neist keegi osanudki meid juhendada. Tuli endal salamisi "jalgratast leiutada", sest dzäss oli 1967. a. alates keelatud, raadiost ei tohtinud enne üheksat hommikul kõlada saksofonipiiksugi!"

Kuidas P. Kuulberg jõudis suure pilli juurde?

PK: "Alustasin 0-klassis 1/8 viiuliga M. Teearu käe all ja käisin MKK-s ühtekokku 13 aastat, esimest klassi kordasin kehva tervise tõttu. Minu mitmest viiuliõpetajast viimane väitis VIII klassis, et mul pole üldse kuulmist ja kõlban mängima vaid kontrabassi! Paraku nõuab kontrabass vaat' et veelgi täpsemat kõrva - keeled on ju üpris pikad ja kõrguste vahed suured! Kontrabassile suunati ka viiuldaja A. Õnnis, olime MKK-s esimesed

Äsja MKK-i diplomi saanud Ivo Sillamaa tänab oma õpetajaid

madalaima keelpilli mängijad. Meie õpetaja K. Olt tuli parasjagu Leningradist noore hea haridusega inimesena ja oskas meid kõvasti pilli külge köita."

IS: "Mina tulin VIII klassi. Selles eas selguvad juba tulevikusoovid. Mullegi näis siis, et võiksin muusikaga tõsisemalt tegeleda. Tänu prof. B. Lukile hakkasin edenema väga kiire tempoga.

Muusikakeskkooli idee - korjata kokku andekaid lapsi - on end õigustanud osalt just seetõttu, et paljud tulid alles vanematesse klassidesse, siis kui kindlad huvid välja kujunenud. Märgatav osa Eesti praegustest muusikalistest jõududest on ju ikkagi vähem või rohkem aega õppinud MKK-s.

Peaaegu väga väärtuslikuks ka suhtlemisvõimalusi väljaspool oma klassi - nendega, kellel sarnased suundumused ja anded. Priidu kõrval käisin tihedalt läbi Kalle Randaluga. Tähtsat rolli omas konkurents - kuskil piiri taga hästi mängijad jätsid kaunis külmaks, kui aga "oma küla poiss" sama tegi, sundisid end viimseni pingutama. Arvan, et tollal jälgiti meie erialast tegevust hoopis pingsamalt kui praegu - MKK kontsertidel oli alati rohkesti kuulajaid."

PK: "Eks siis kuulati elavat muusikat üldse palju innukamalt. Vennas mängis mul ERSO-s viiulit, mina aga istusin neljapäeviti ikka 10-kopikalisel rõdukohal, partituuride hunnik süles, ja harisin ennast."

IS: "Selle ajajärgu suletuses oli mingi eriline jõud ja huvi kohaliku asja vastu palju suurem kui nüüdses avatud ühiskonnas."

PK: "Iga sissepääsenud killuke nüüdisaegsest heliloomingust avas meie

silmad muusikategemise uute võimaluste osas. VIII lennu progressiivsete kujude põnevaid ettevõtmisi, eriti muidugi häppeninge, käisime alati uudistamas, neist mõõtu võtmas."

Uurime X lendu pisut lähemalt

IS ja PK: "Meil oli tüdrukuid ja poisse pea pooleks, klaveri ja muusikateooria alal lõpetanud võrdselt 7, kontrabassistide kõrval õppis kaks neidu viiulit, kolm aga eelistasid juhatada koori.

On huvitav, et Jüri Vetemaa malevõimed avaldusid juba koolipõlves; tema "ülemine korrus" oli absoluutselt laitmatu, hiilgav mälu ja reaktsioonikiirus muutsid Jüri õpetajatele kaunis ebamugavaks nähtuseks - ta jäi vaidlustes alati peale! Klaverimängu ei võtnud Jüri eriti tõsiselt, selles puudus silmatorkav kunstiväärtus, ent tehniliselt-konstruktivselt oli ta tugev mängija."

Pikkade juustega Malle Talvet ilmutas juba varakult suurt keelteannet; intelligentsuse tagamaid arvesse võttes näib tema jõudmine diplomaatiasse üsna seaduspärasena. Mallet oli mõnus maha kirjutada tema perfektse sõnaseadega kirjandeid - n.-õ. seitsmendat variatsiooni etteantud teemal!

Jaak Jürisson ei sulanud klassikollektiivi eriti kähku, kuigi oli oma iseseisvusest ja põikpäisusest hoolimata meeldiv ja kontaktialdis inimene. Muidugi trumpas ta meid, saksa keele õppijaid, üle oma laitmatu inglise keelega. Lastemuusikakoolis oli Jaak küll mänginud klaverit, meil alustas kohe teooriat.

Ühisteks ettevõtmisteks kujunesid suvised ja talvised matkad, muidu käis seltsielu peamiselt gruppides. Meil oli

tore klassijuhataja **F. Krönström**. Ka teiste õpetajatega saime normaalselt läbi. Kui muu ei aidanud, siis...

VIII klassi lõpupeol jäime veiniga vahele. Pahandus oli suur, aga klass kedagi välja ei andnud. Järgmisel päeval sõitsime stopitades matkale, sattusime ühte autokasti Krönströmi ja Kukatsiga. Arno Sildose seljakotis olevast "tagavarast" mekkisime külma tuule kahjustuste profülaktikaks ise ja pakkusime õpetajatelegi - tekkis kena kontakt ja sõjakirves oli seks korraks maetud.

Kui XI klassi lõpetamise eel läksime teiste õpetajatega taas nugade peale, korraldasime kättemaksuks peolaua koolis limonaadiga ja jätkasime linnalähedases saunas "õigete" õpetajatega õigel moel!"

Teadagi ei kuule ma oma vestluskaaslastelt ei *L. Kukatsi* ega *H. Ainomäe* kohta ühtki kriitilist repliiki. Vastupidi: P. Kuulberg on tänu tugevale aluspõhjale andnud helirezissööritöös silmad ette TPI lõpetajatelegi. Kiideti ka *L. Kukatsi* huvitavaid fakultatiivseid astronoomialoenguid. Aga vene keele õpetajale *A. Vaskile* tehtud ülekohut, mis pani õrnahingelise õpetaja alailma nutma, meenutatakse häbitundega.

PK: "Ükskord tõi Ester Vain kooli kaasa naerukoti. Katsetasime seda ka *A. Veski* peal - ilmaasjata. Saanud mind klassist välja, oli ta ise pisarateni solvunud. Eks ta tajus kollektiivset protesti oma aine vastu ja võttis iga lollust isikliku haavamisena."

IS: "Totrusi tehti teistele - üks algklassi poiss oli meister kõikvõimalikele häälitustele. Panime ta klassikappi ja kui tunnist oli juba suur osa kulunud, hakkas sealt kostma üksikuid vaikseid ebamääraseid hääli. Õpetajal tekkis ilmne "greisitunne", sest

nende aegajalt kõlavate helide allikat oli võimatu tuvastada!"

"Mina panin kord **Kaari Kohvri** koos erialaõpetajaga klassi luku taha" - tunnistab kõige ilmselt kõvem "pullitaja" Priit puhtsüdamlikult üles. "Ma võit siiski ära ei võtnud, küllap nad ikka lõpuks välja pääsesid.

Kui hommikuhämaruses ähvardas toimuda mittesoovitat kontrolltöö, laskime korgid läbi. Mul oli juba noorest peast huvi elektriasjanduse vastu, toppisin jämeda traadi seinakontakti ja kogu "Suvorov" või vähemalt meie korrus oli pime. Avarii likvideerimine võttis parasjagu selle ohtliku tunni võrra aega!"

Elu "Suvorovis" olevat olnud hoopis vahvam kui hilisem Kivimäe-periood, seepärast on kõik jutuks tulevad tembutamisedki ikka pärit sellest majast.

PK: "VI klassi talvel pidasime lumesõda - vaenlased eesotsas **Igor Garšnekiga** kasutasid aga väga alatut võtet - mähkisid lume kivi ümber! Keegi meie omadest sai pihta ja mina lõin lauaticuga õigluse jalule - kahjuks vastu Igori pead. Pahandust oli oh kui palju! Sain käskkirja ja mamma-papa kõndisid kooli.

Eks mind nahutati vahel täiesti süütultki - tudengist venna tempude pärast; kui juba üks Kuulberg sai millegagi hakkama, vaja ka teisele teha profülaktikat. Elu näitas aga, et trikimeestest tulid siiski korralikud kodanikud."

Küsiv pilk I. Sillamaa poole toob vastuseks: "Mina segadusi ei tekitanud. Koolitundides nähti mind üldiselt harva, üritasin hoida õpetajatega häid suhteid. See andis õiguse laveerida ja saada võimalikult väiksema ajakuluga võimalikult paremaid hindedeid.

Kui ma üldse midagi tegin, siis

lõhkusin põhiliselt eriti suuri aknaid. Viljandi suusalaagris kukkusin küünarnukiga vastu klaasi, aga jõudsin pea enne giljotiini langemist ära tõmmata... Olin muide absoluutselt kaine, aga seda oli Kukatsile väga raske tõestada."

Kuna meie jutuajamine eelnes **jõuluajale**, siis küsisin, kuidas seda tollal pühitseti?

PK: "Loomulikult käisime kirikus, MKK teklid peas. Mis sellest, et mõni komsomolitegelane sattus ka vahel samasse hoonesse. Meie klass oli komsomolitu, aga mina kooli esimene pioneer! Kunagi hiljem saadeti töökohta kiri, et tuleksin pioneeridega kohtuma kui auväärne ja kogemustega veteran. Nalja sai üksjagu!

Poliitilisi meelevaldusi meie poolt ei tulnud. Olime piisavalt haaratud oma harrastustest; kadusime pärast tunde kähku B-korpuse ühte tolmusesse ja räämas ruumi pundiproove tegema. Kõik kokku nõudis enamasti aja 8.00-24.00, kodus käisime vaid tudimas. Vahetundidel kõlksusid pinksilabidad. Seal olid ametis vist kõik peale Mustoneni!"

IS: "Ma ei häbene ütelda, et MKK lõpetasin üldainetes "puhta kolmega" - kaasa arvatud võimlemine. Aga kõik muu - klaveriharjutamine ja kaasalöömine mitmes ansambli - õigustas seda tulemust täiel määral."

"Muusikakeskkooli aeg oli võrratult huvitavam konsi omast," võetakse otsad kokku. "Kõiki põhjusi polegi nii kerge üles lugeda, aga eks sellealaste vaimseks arenguks hädatarvilik keskkond - need omamoodi tüübid, igauks omal alal anderikas ja isikupärane - oli raudselt olemas."

Paul Raud andis intervjuu ajalehele "Harjumaa"

...kui sellest sügisest Kehra Kunstidekooli direktor. Sellele kohale otsustas ta kandideerida seepärast, et Kehra läheduses elav ämm on juba väga vana ning tal tuli end rohkem siduda Raudade perekonna maakoduga. Tunde ta ise ei anna, kvalifitseeritud õpetajaid on piisavalt (20), küll aga on Kehra koolis õpetanud muusikat ja õpetab ka praegu abikaasa Ülle. Plaanis on anda ümbruskonnas rohkem kontserte, remontida maja, täiendada linnavalitsuse abil pilliparki jne.

Paul Raud on lõpetanud Peda 1969. a. laulmise õpetajana, pole aga peale praktika andnud ühtegi tundi. 4. kursusest läks ta RAM-i ja sinna ta tööle suunatigi. 15 aastat pole P. Raud enam lauluhäält teinud, sellest ajast, kui ta 1980. a. sai RAM-i direktoriks ja 1982. a. asus ta tööle ka kooriühingus. 6 aastat tagasi lõpetas töö meeskooriga, sest ei jõudnud kahte asja vedada.

P. Raud tunneb muret 1999. a. üldlaulupeo pärast, sest koorielu on mitmel pool soikumas. Ka Kehra piirkonnas tegutseb veel vaid 2 koori.

Reisinud on P. Raud väga palju, leiab, et Ameerikal on palju ühisjooni Venemaaga - suurte rahvaste omapära.

RAM-i ajal oli P. Raud partei liige, sest see andis rohkem võimalusi, reiseid

organiseerimine käis läbi "valge maja". Tegemata ei ole midagi jäänud, mis selles süsteemis oli võimalik. Praeguste parteidega pole tal minceid suhteid. On vältinud kooriühingu kui omaaegse suurima ühiskondliku organisatsiooni poliitilisse võitlusse tõmbamist ja tagasi lükanud ettepanekud valimistel kandideerida kui mees, kelle nägu on laulupidude staabiülemana rahvale meelde jäänud.

Vanem tütar õpib Sibeliuse Akadeemias orelit, teine tütar käib kümnendas klassis, õpib klaverit. Vaba aega vedab P. Raud maatööd tehes. "Omal maal, kus kõik on oma käega paika pandud, on hea elada ja stressi maandada, sest elu on pingeline ja millal paraneb, ei oska öelda."

Sündis see mees Viru-Jaagupi koolimajas ja sealt 100 meetri kaugusel oli saunikukoht, kus Kristjan ja Paul Raud on sündinud. "Neist ühe järgi on ka mulle nimi pandud, seda jõudis öelda isa", kes suri siis, kui Paul oli 8-aastane.

Enneolematusse olukorda sattunud G. Ernesaks hakkas õppima uut ametit

HARALD UIBOL on valminud jutustuste kogu *Gustav Ernesaksast pealkirjaga "Killukeksi jäämäe veealusest osast"*. Avaldame siinkohal sealt pisut kärbitult tühe lühiloo, mille autor lugese ette G. Ernesaksa sünnipäeval möödunud laul tema haua *Maestro õpilastele ja austajatele, kes olid kogunenud sinna teda mälestama. H. Uiho meenutuste kogus kannab see lugu pealkirja "Episood "Villem"*.

Mitte ükski perekondlikult tähtis sündmus ega Maestro enda sünnipäev ei suutnud teda sundida tundidest puuduma. Õppetöö meeskooris või õpilastega klassis oli temale pühaduse altariiks. Ka keegi teine ei tohtinud ega kavatsenudki selle vastu eksida. Kuid juhtub erandeid.

Maestrole oli kingitud sünnipäevaks toredate mõtleivate meeste poolt suur kährikunahast talvemüts. Efektne peakate meeldis Maestrole. Ta ei raatsinud sellest loobuda isegi toas. Võib arvata, et ta ka magas, karvamüts peas, ning kandis seda pärast jaanipäevagi. Igatahes ei olnud karta päikesepistet ja soojuse sissevälja voolamist. Ta võis muretult neljakümnekraadise pakase või päikeselõõmaga valvepostil seista nagu lõunamaa lambakarjus mägedes. Karvamütsis ei täheldata aastaegade temperatuuri muutusi.

Tuisusel omaenda sünnipäeva hommikul oli Maestro Konservatooriumis, nagu alati, varakult kohal. Konutas tühjas, hämaras koridorinurgas, jalad istepingi seljatoel ja ootas õpilasi, kes pidanuksid teda ootama.

Lootusetult sant on niisugusel puhul enesetunne ootajal, kes peab leppima olukorraga, mis on talle võõras ja vastuvõetamatu. Aeg venib igavikuvarjust pikemalt, aga tapvalt.

Ei tea mitme tunni möödudes astus uksest sisse põrandalaudade raksudes raskekaaluline kolleeg. Maestro silmad karvahunnikus ei näinud, aga ta kuulis, et kahtlaselt tuttav loom lähedal peaks luusima. Vist siilonu Villem. Temal on niisugune vahetamatult isikupärane harjumus raskelt astuda, pimedada ja valguse piirimail silmi pilgutada ja ninaga kõvasti, tihedalt tortsutada ning nususitada, kui haistab lähedal võõrast lõhna või vaenlast. Ta astus kartmatult küürutava karvamühaka juurde, kergitas veidi selle ülemist poolt ja karjatas ehmatuses, kui avastas:

"Püha taevas, tule appi! Gustav, kurivaim! Sina siin kährikutega koos aelemas. Millal sa juba oma sugu, sarved ja naha oled jõudnud vahetada?"

"Mitte ammu. See käib mul ruttu."

"Mida sa siin pimedas urus urgitsed ja vahid?"

"Musta auku."

"Milleks?"

"Ennustan."

"Mida?"

"Kas keegi tuleb või ei tule?"

"Kas tuleb?"

"Tuli."

"Kes?"

"Sina, turtsuv siilonukene."

"Kuidas nii üksi ja kurb täna?"

Kus õpilased, kährikuisand?"

küsis Villem ükskõikselt, ise otsis taskust paberossikarpi, et suitsu teha.

"Kus õpilased, kus õpilased?" torises Maestro karvahunnikus. Järgnes vaikus. Siis vihane kärgatus:

"Kust mina seda tean, kus nad praegu logelevad."...

"Soo-soo, või nii."

"Eile õhtul alustasid, millal lõpetavad, ei tea."

"Mida nad alustasid?" muutus Villem energilisemaks.

"Loomulikult oma õpetaja Gustav Ernesaksa sünnipäeva pidamist."

Villem pilgutab ja kiskus närviliselt nina. Rapsis rahutult õlgu, pahvis suitsu. Maestro muigelnäoga lohutavalt:

"Sina, Villem, ära pilguta ja tõmble midagi! Ega ma sulle täna välja ei tee."

"Mispärast?"

"Vaata sellepärast, et ma ikkagi täpselt ei tea, kes sa õieti oled. Kas oled sa Villem Kapp, tühi kapp, saunakapp, õllekapp või riidekapp?"

"Olen kummut-tee välja!"

Samal ajal, kui sõbrad teineteisega mõtteid vahetasid, tormas uksest sisse noor, kaunis sekretärineu. Nähtavasti ei olnud ta Maestrot karvamütsis

varem näinud ega tundnud ära ja küsis: "Kas teie oletegi parketiparandaja?"

Sõbrad ehmusid sambaks. Vaikisid ja vahetasid teineteisega mõistatuslikke pilke. Vaatasid hindavalt kaunist, lõhnavat naisinimest ega teadnud, mida teha, kuidas käituda, mida vastata ennekuulmatule küsimusele.

Neiu, teades oma kauniduse hinda ja nähes, kuidas kaks kanget tähtsat meest ta ees kokkunult küüru tõmbusid, sai julgust juurde, et võlunooli veel täpsemalt sihtida ja tulistada. Astus põletaval pilgul kährikuisanda hingeõhu ulatusse. Maestro nagu saamaks elektrilöögi, krapsas välguna püsti ja jäi neidu ehmunult vahtima. Kosus löögistruutu. Ta pilk mõõitis ja silitas neidu külmapunetatavatest säärtest vallatult säravate silmadeni. Sinna ta jäi. Lükkas otsustavalt mütsi kuklasse ning ütles:

"Kuule, sina, päikesekiir! Vaata, seda tööd ma küll veel teha ei oska. Aga kui sina mind nii väga-väga lähedalt veidikene õpetad ja aidad, võiks ju proovida."

Neiu haaras naeratades Maestrol kelmikalt kaenla alt ja nad kadusid teise ruumi. Maestro jõudis veel ukse vahelt lehvitada hüüda:

"Villem, pane suu kinni ja ära jõllita midagi! Mine, mine üksi, ega ma sinuga täna kaasa ei tule. Pole enam aega. Hakkame kohe parketti parandama."

"Kahetsed, Gustav."

"Ei kahetse."

MATI MIKALAI: "OLEN SAANUD.."

(Algus 9. lk.-l)

kasuks interpreedi erialastele oskustele. Kammermuusikaga tegelemine annab juurde kuulamisoskust. Mõnikord, kui on hea solist, on võimalik talt õppida midagi sellist, mida sul enesel ei tarvitse olla.

Millised muusikalised tegurid võiksid interpreedil aidata jõuda mõne konkreetse muusikateose tõlgitsemisel sellele lähemale?

Mina olen impulsse saanud kirjandusteostest. See mõttemaailm, mis avaldub heades kirjandusteostes, isegi muudab minu arusaamisi. Sellel on üsna suur tähtsus. Üheks selliseks on kindlasti H. Hesse "Klaaspärlimäng". See raamat on mul aidanud muuta asjadesse suhtumist. Või ütleme isegi: mitte muuta, aga on aidanud mul üldse tekitada mingi suhtumise.

Suhtumise, mis on seotud kunstniku ja tema rolliga ühiskonnas?

Jah, ka seda. Aga veel palju

konkreetsemalt, sest ta räägib seal ka palju muusikast. See on küll Hesse enda arusaam ja ajastu vaim, mis on võib-olla seal taga, kuid selles on palju positiivset ja õiget. Üldse on mind mõjutanud hea kirjandus, mitte ainult Hesse. Kujundid kirjanduses ja muusikas on mingis mõttes samad. Nende kirjanduslike kujundite pealt saab ka õppida! Need ei ole aga sellised asjad, millest on võimalik rääkida väga konkreetselt. Nad on rohkem tajutavad ja seda ka klaverimängu kuulates.

Lõpetuseks: missugune on erinevus EMA-s lihttudengina ja nüüd magistratuuris õppides? Ja kas sul on mingeid soove või arvamusi, mis puudutavad õppeprotsessi?

Iseenesest ei tähenda Akadeemia lõpetamine veel midagi. Kuna aga sellega kaasnevad elus teatud muutused, oleks tarvilik ka mõningate muudatuste tekkimine õpetamise vormi osas.

Oleks vajalik protsess mitte konkreetse teosega, vaid üleüldist laadi protsess. "Oma jalgadel käima" õppimiseks oleks vaja tuge õppejõult. Meeleldi näeksin mitte enam niisugust suhtumist, nagu on keskkooli viimastes klassides, kus õpilasele näidatakse kätte tema rada. Magistratuuri ajaks peaks olema see rada juba leitud. Ma arvan, et õpetaja peab suutma näha seda rada, mida mööda sa käid ja aitama sul just sellel teel edasi käia. See soov oleks mul pedagoogi puhul praegu väga oluline. Loomulikult ei tähenda see, et mul ei oleks enam rohkem midagi õppida. Ei, õppida on veel väga palju.

Aitäh! Soovin sulle edaspidiseid kordaminekuid sinu pianistikarjääris.

Küsitles

Aaro Pertmann

HELIPLAAT EESTIS

Heino Pedusaar

Kõrvuti rahva-
luulearhiivi, raamatu-
varamu, filmi- ja
fotoarhiivide ning
kunsti-museumide-
ga moodustab fonoteek (helisalvestite kogu) ühe osa iga rahva vaimsest pärandist.

Kultuuriloolane
Reino Sepp, 1985
(Stockholm)

TAUST

Julius Voss (1778-1832) oli ulmekirjanikuna enam-vähem sama joone peal kui hoopis varasem ja küllap tuntuimgi Thomas More oma kuulsa "Utopiaga" (ilmus 1616). Preisimaa alam Voss tegeles agaralt prognostikaga - omaenese ülekeeva fantaasia tõukel ja mõistagi XIX sajandi alguse üldise tehnonägemuse vaimus. Ta kirjeldab õhusõitu, kus suured dresseeritud kotkad veavad õhupalli (See imeasi oli nendel aegadel juba olemas, puudus ainult mootor) ja allakukkumise puhuks kannavad aeronautid "vardakestele kinnitatud õhukesest riidest peakatet, mis õhu loomulikul mõjul laiaks lehvib", niisiis langevarju.

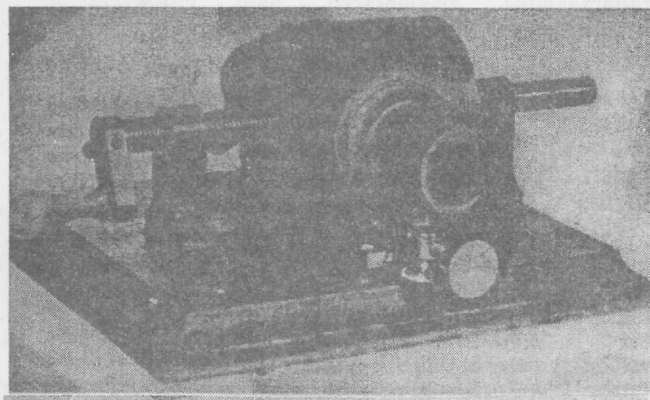
Telegraaf on - ikka Vossi sõnul - terve Euroopa täis ehitatud ja iga mees võib neid üsna mõõduka tasu eest pruukida. Veel kasutatakse kaasavõetavaid "kõnetrompetteid" (niisiis meie mõiste kohaselt mobiiltelefone), millesse öeldut ühe miili taha täiesti selgesti kuuleb.

Erilise mõnu saatel kirjeldab Voss isevärki pille, mis suudavad asendada tervet orkestrit ühes koori ja solistidega "nii, nagu võinuksid seda nautida ainult varakad ülikud üsna suurte kulutuste hinnaga, kui kontserti või ooperit külastavad".

Julius Vossi kirjanduslikust luuluennustusest möödus kõigest kolm korda kolmkümmend aastat, kui niisugused isevärki "pillid" ilmusid muusikajanustesse kodudesse.

Eelmise sajandi lõpukümnendid olid teadusliku ja tehnilise mõtte osas enneolematult lennukad. Otsekui paisu tagant vallandudes ilmusid ja levisid jadamisi elektrivalgustus, röntgenitehnika, traadita telegraaf, sisepõlemismootor ja automobiil ning nende kõrval, pealegi tähtsusele kaugeltki mitte viimasel kohal, ka helisalvestus. Kõigepealt leiutati fonograaf ja siis grammofon ning sellega üsna üheaegselt (seda fakti teavad ainult vähesed) ka magnetofoni prototüüp "Telegraphon".

Algul olid kõik helijäädvustusmasinad mõistagi primitiivsed. Oldi õnnelikud, kui need üldse suutsid tuua mingeid häälid kuuldavale. Kuid seegi uudne tehnikaharu kogus kiiresti rammu ja muutus mõne aastaga mitte ainult pööraselt lokkavaks äriks, vaid ka - otsekui muuseumis - hindamatu väärtusega vahendiks kultuuriväärtuste

Edisoni esimese fonograafi katseeksemplar

talletamisel tuleviku jaoks helidokumentidena,

Helisalvestustehnika arengulugu lähtub elukutseliseks leiduriks kutsutud Thomas Alva Edison (30 tööaasta jooksul 3000 patenti!) ammusest primitiivsest vaharulle kasutatavast fonograafist (1877) ning on nüüdseks jõudnud täiusliku Hi-Fi, stereofoonia, ambientheli, digitaaltehnikaga ja lasergrammofonini. Saja aasta jooksul on helisalvestiste mängimise seadmed astunud küllap kõige levinumate kodumasinade kilda: fonograafi asendama tõtanud grammofon kõigepealt, mille uuemad modifikatsioonid - k a u a m ä n g i v a t e stereoplaatide jaoks - hõivasid üsna kauaks terve turu, et siis loovutada koht laserplaatidele.

HELIMASINAD EESTIS

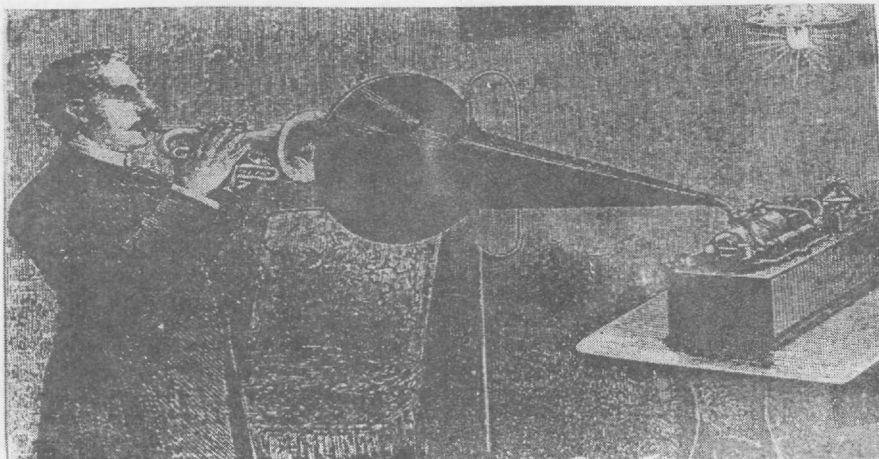
Oskar Lutsu "Kevade" aegse Paunvere rätsepmeistri lehtri ja vändaga imeline

muusikavurr oma "Minge üles mägedele"-plaadiga oli nendeks päevadeks leidnud eestlastegi kodudes nähtavasti ilmse soosingu. Grammofone kohtas meie kandis juba üsna sajandi hakul, ja kaugeltki mitte ainult jõukates peredes. Plaatende jaoks varuti - küllaltki kõrgele hinnale vaatamata - omajagu. Rudimendid omaaegsetest väärtkogudest on säilinud tänaseni.

Loomulikult hoolitsesid osavad ärimed selle eest, et pakutava hulgas ei puuduks ka eesti repertuaari kandvad viisikettad, ja mõistagi osutusid need kõige otsitumaks. Nii saamegi nüüd, palju aastakümneid hiljem, omaaegseid eesti heliplaate veel siit-sealt leida ja nende hoolde usaldatud salvestisi taas elustada - restaureerida.

Edisoni laborist üsna kauge Eestimaa ajaleht "Sakala" pakkus juba 1881. aastal,

(Järg 22. lk.-l)

Fonograafile salvestamine ja salvestise kuulamine

70 aastat tagasi

JAANUAR 1926

1926. a. tõi, nagu meil praegugi aastavahetustel kombeks, suure rahajagamise riigieelarve näol. Kultuurkapitalil oli jagada 40 miljonit marka. Muusika vaidles sellest endale välja 8 650 000. Nüüd järgnes uus vaidlemine, kes kui palju saab sellest. Suurema tüki sai Tallinna Konservatoorium: majahitamiseks (!) 2,5 miljonit ja muuks otstarbeks 900 000. Tartu Konservatoorium sai 1,2 milj. Helitööde ostmiseks eraldati 750 000, välisstipendiumideks 400 000 ja pajukiteks vanaduspuhkusele jäänud helikunstnikele 612 000.

23. jaanuaril suri Tartu klaveritööstur Jaan Räsä. Ta oli olnud neid sitkeid Eesti mehi, kes oli järelejätmata visadusega viinud oma väikese ettevõtte heale järjele. 58-aastaselt surnud Jaan Räsä pörm sängitati mulda tema kodukohas Kambjas.

Tallinna Jaani kiriku organisti kohalt lahkus August Topman. Alates 1904. aastast oli ta palju korda saatnud koguduse muusikamaitse töstmiseks. Viimasel ajal oli ta korraldanud lauluõhtuid, kus õpetas kogudust 4-häälselt laulma. Tema töö võttis üle senine teine organist Peeter Laja, kes eelmisel kevadel oli lõpetanud Tallinna Konservatooriumi oreliklassi.

Tallinna Meestelaulu Selts pidas oma 10-aastase tegevuse juubelit. 28. jaanuaril korraldatud kontserti juhatas Konstantin Türrpu. Kiitusega ei saanud selgi korral läbi. "Päevaleht" kirjutas, et koor "omis ettekandeks avaldab teatavat kultuurilist iseteadvust, mis kuulajat kohe oma mõjukonda võtab". Silmapaistva edu osalisteks said Türrpu enda "Mu isamaa nad olid matnud", Fr. Hegari "Vaimutund Tydales" ja A. Bergi "Kiigu, liigu".

Tallinna saksa koorid oli Türrpu aga tervislikel põhjustel maha jätnud, kuigi "Liedertafeli" juures oli ta nimeliselt veel tegev. Pärast pikemaids otsinguid õnnestus Niguliste Lauluseltsil ja "Liedertafelil" Saksamaalt uus dirigent leida - meie tuntud pastorite suguvõsast pärit hr. O. Horschelmann, kes uuel aastal võttis üle nende kooride dirigeerimise, jäädes "Liedertafeli" juures küll teiseks koorijuhiks.

Valmis sai Rakvere kiriku uus orel. Seda tähtsast ettevõtmist toetas ka linnavalitsus 25 000 margaga. Uuel oreil oli 2 manuaali ja pedaal, 32 registrit ja kõik moodsad mehhanismid registreerimiseks ja nüansseerimiseks. Vilesid oli 2064. Ehitusmeistrid olid vennad Kriisad Vörust.

1. jaanuaril pühitses rohkearvulise

publiku osavõtul oma 20-aastast muusikalise tegevuse tähtpäeva Keila Laulaja Muusika Seltsi laulukoori juht hr. G. Kulp. Omal ajal oli ta laulnud Tallinna "Pandorini" seltsi kooris, seejärel loonud aga oma koori, millega esinenud vähematel pidudel. 1908. a. oli G. Kulp asunud Keilasse, kus oli agaralt tegev muusika alal. Parajasti olidki tema laulukoori juures käimas pikemaajalised, juba septembris alanud hääleseade ja noodiõpetuse kursused. Esimesega tegeles "Estonia" ooperilaulja hr. A. Kikas, teisega kohalik muusikamees Ed. Lahesalu. Seltsil oli ka 6-liikmeline viiulikoor, mida kavatseti suurendada.

Kuu lõpul pühitses oma 60. sünnipäeva Viljandimaa üks teenekamaid puhkpillimuusikuid Andres Tarinoff, sel ajal Olustvere-Hõbeoru orkestri juht. Oisus oli tekkinud vajadus muusikakoori järele. Ei tahetud enam lõõtspilli järele tantsu vihtuda. Asja võttis käsile hr. P. Valgemäe.

23. jaanuari Naisseltsi piduõhtu Viljandi "Koidus" äratas tähelepanu selle poolest, et seal esinesid noored muusikud: Mihkel Lüdigi poeg Peeter Lüdigi ja Leipzigi Konservatooriumis hariduse omandanud viiuldaja Artur Inglismann. Esimese klaverimängu pidas kohalik asjatundja K. Grünvald õpilaslikuks. Rahmaninovi "Meloodia" kanti ette koguni kakofooniliselt, kuna pianist läks täiesti segi. K. Grünvald ütles siiski: "Oletan noore klaverimängija annet, sest et ta vahepealse improviserimise järele leidis lõpposa jälle kätte." Suuri lootusi andis selle kontserdiga aga A. Inglismann, kellest nähti tulemas tartlase Vladimir Samõko taolist viiuldajat.

Hoos oli Aleksander Arder. 12. jaanuaril esines ta Pärnu "Endlas", järgmisel päeval Viljandis, kavas Sibelius, Tšaikovski, Bizet, Türrpu, Kapp jt. Tõstetakse esile tema meeldivat kantilenti ja häälekooli.

26. jaanuaril andis oma esimese avaliku kontserdi Pärnu "Endlas" Viktor Krull. Ta hää polnud tugev, küll aga oli selle kõla puhas ja meeldiv. Eriti hea oli tema piano ja laulude tõlgitsemine. Hariduse oli ta omandanud välismaal.

Pr. Rosenvald-Aleksandrova kontserdil õppisid tartlased tundma head lauljat. Tegemist oli tüürilis-dramaatilise sopraniga, kellel oli isegi range Leenart Neumanni silmis silmapaistvaid omadusi koolis ja tehnikas, muusikaalsust ning väga meeldiv otskohene esinemislaad.

Tallinnat külastas saksa vanema põlve kuulus Beethoveni tõlgitseja Frederik Lamond. 26. jaanuari kontserdi kava oligi kokku pandud ainult Beethoveni teostest, 28. jaanuaril mängis pianist lisaks Beethovenile ka Chopini, Brahmsi, Liszti ja Glazunovi. "Kõrgesti arenenud tehnika,

tugev kõlarikas löök mõjuvate vastandite väljatoomiseks ja temperament", - nii on küll öeldud esineja kohta, kuid eriti kiita ta ka ei saanud. Külalise mängus tuli ette üleearust sentimentaalsust ja rubaatot, mis isegi Chopini juures ei sobinud, Beethovenist rääkimata.

21. jaanuaril tuli "Estonias" lavale Tšaikovski "Padaemand". Karl Ots näitas, et tal on nüüd täiesti väljakujunenud dramaatiline tenor. Kõige mõjurikkam oli tema esituses aaria "Mis on meie elu - mäng", mis kutsus välja eraldi alpalusi. Muusikaliselt paindavana nagu ikka näitas end Liisana esinenud Olga Mikk-Krull. Sellest hoolimata et ta polnud hääles, esitas Aleksander Arder oma vürst Jeletski aaria suure veenvusega. Rahuldavalt kehastas krahvinnat pr. Veem-Romanova. Üsna kindlalt tulid oma ülesannetega toime ka koor ja orkester Raimund Kulli juhatusel.

Arnold Vismanni lavastuses "Vane-muises" välja tulnud Mehuli ooper "Joosep" võitis eelkõige energilise muusikajuhi Juhan Simmi tõttu. Osatäitjate hulgas (A. Vismann, E. Nander, J. Kull, K. Põlde jt.) oli aga siiski liiga palju operetlikkust ja rollide rannsidele kohast fraseerimist. Leo Falli operetis "Schampanjeri kork" pakkus vilunud operetiprimadonna Elli Pöder-Rohtile konkurentsi seni draamanäitlejana üles astunud Mizzi Möller (Mari Möldre).

6. jaanuaril tuli Pärnu "Endlas" lavale Leo Falli operett "Lahutatud naine". Ettekandes oli palju konarlust ja rollide ebaõiget tõlgendamist. Ka teos ise polnud suurem asi. "Pärnu Postimees" kirjutas: "Kogu opereti sündmustik, kui seda operetist üldse otsida, on ebakõlaline ja lapitud. Sageli puudub psühholoogiline põhjendus ühe või teise sündmustiku arendamiseks."

29. jaanuari sümfooniakontserdi juhatas Eestis varemgi menukalt esinenud Läti Rahvusooperi direktor Theodors Reiters. Kuulsa "Tannhäuseri" avamänguga löi dirigent kohe alguses kõrgendatud meeleolu. Järgnesid Haydni C-duur Sümfoonia (Paukenschlag) ja Beethoveni VII Sümfoonia. Nendega näitas Reiters, et ta on kodus ka klassika tõlgitsemises. "Päevaleht" ütles oma sellekohases artiklis, et "veel üleilmses "Päevalehe" numbris avaldas Estonia Sümfooniaorkestri juhatus õige optimistilisi lootusi kontserdihooga teise poolaasta kohta, kinnitades, et meil Tallinnas on olemas kindel kontingent sümfoonilise muusika harrastajaid, mille suurem osa aga hiilgas 6. sümfooniakontserdil oma äraolekuga."

Mati Märtn

Kunagi oli olemas Eesti Riikliku Filharmoonia Võru sümfoonietsambel

9. detsembril avaldas "Võrumaa Teataja" Aleksander Krulli pikema artikli "Esimestest sõjajärgsetest aastatest Võru linna muusikaelus". Augustis 1944 alustas Võrus teatri "Kannel" juures tegevust 6-liikmeline tantsuorkester. Esimene tantsuõhtu peeti maha õhutõrjesuurtükkide kanonaadi saatel, sest Saksa lennukid olid ilmunud Võru kohale. Peagi koosseis täienes ja alustas tööd sümfoonietsambel, mille sees estraadikoosseis H. Juurikase juhtimisel, lemmikpalaks L. van Beethoveni avamäng "Egmont".

Noote oli külluses jäänud sõjaeelsetest Ed. Tamme orkestrist. Sümfoonietsambel tegutses vist ainsana Eestis isemajandavana ning andis pärast esimest kontserti 1945. aasta vana-aastaõhtul 1946 mitmeid kontserte kaugemalgi - Riias, Pihkvas jne.

1947. a. võeti orkestrilt dotatsioon põhjendusega, et sõltumatu kunstikollektiivi tegevus Nõukogudemaal on välistatud, seejärel lülitati aga Eesti Riikliku Filharmoonia koosseisu Võru osakonnana. Käidi esinemas nii Leningradi

kui Pärnumaa kalarannas, kust tuldi tagasi kalalastiga. Endiselt Ida-Preisimaalt õnnestus orkestrile ära tuua peaaegu uus Opel-Blitz, mis ehitati ümber veoautost bussiks ja oli esimene omataoline Eesti kultuuri-asutustes.

1947. a. märtsis likvideeris Eesti Riiklik Filharmoonia oma Võru osakonna, kuigi see oli täitnud finantsplaan edukalt. Edasi tegutseti Võru Maa-kondliku Kultuurimaja juures. 1949. a. küüditati sümfoonietsambli juht Samuel Onne ning see lõpetas tegevuse, estraadi-

orkester aga jätkas ja 1950. a. ehitati valmis Võru suveaed.

Orkestril oli palju soliste, peamine sopran Siiri Siska. Estraadisolistina selle orkestri juures alustas oma lauljateed Jüri Pärj.

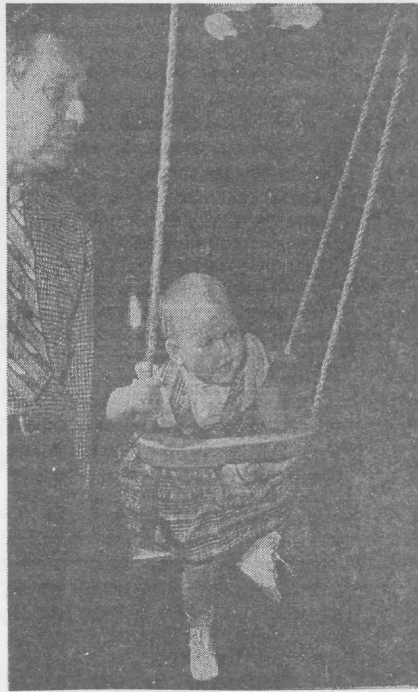
Selle artikli avaldamise järel toimus Võru memoriaalmuuseumis 50 aastat tagasi loodud kollektiivi elusolevate liikmete kohtumine. 18. detsembril Võru Muusikakoolis toimunud kontserdil kandsid kooli orkester ja ansamblid muuhulgas ette tollase estraadi-orkestri lugusid.

Ott Raukas — 85

Mul oli õnn saata Ott Raukase esinemisi klaveril kontsertlavadel umbes 10 aasta jooksul. See oli ajal, millal Ott Raukas oli juba tunnustatud ja küps kunstnik, mina aga õppisin alles Konservatooriumis ja ühtlasi töötasin kontsertmeistrina Filharmoonias. Temaga koos oli väga mõnus esineda. Oma erakordse artistlikkusega sütitas ta nii estraadipublikut kui ka loengkontserti kuulama tulnuid. Ja muidugi võlus kuulajat tema haruldast kaunitämbrihääli.

Publikule jäi teadmata, kui suure vastutustundega suhtus see muhe mees igasse kohtumisse kontserdikülalistajaga. Tema ei kuulunud artistide hulka, kes enne esinemist tegelevad igasuguste muude asjadega ja vahepeal nagu muuseas hüppavad lavale oma numbrit esitama. Raukas vajas enne esinemist väikest endaga olemise ja süvenemise aega.

Meenub üks eriti tore 40 aasta tagune 3 nädalat kestnud suvine ringreis Lõuna-Eestis Vaha-Viisimaa-Laatsi estraadikavaga "Naer on terviseks", kus Raukas täitis oma lauluga suurt osa kavast. Tema kõrval esinedasid muusikalist külge veel ainult Vaha-Viisimaa kupleed ja minu klaverisoolo, mida seoses klaveri füüsilise seisukorraga sugugi mitte igalpool polnud võimalik esitada.

Koos tütraga Kai Õunapuu erakogust

Veel osalesid tookord tantsunumbritega "Estonia" teatri balletitantsijad T. Mõtus ja A. Tšugai.

Aasta hiljem toimus Vaha-Viisimaa

estraadikava "Pauk ja Pisar" 7 kontserdist koosnev ringreis Pärnumaal. Peale Ott Raukase tegid selles kavas kaasa Inge Pöder, Neeme Järvi ksülofonil ja Teesi Mõtus ning Signe Tamm "Estonia" balletist.

Olen Ott Raukasega teinud ka ühe lindistuse raadio fondi eesti heliloojate rahvalauluseadetest. Tookord viibis lindistamise juures ka üks laulude autoritest - helilooja Aado Velmet.

Kui meenutada repertuaari, millega Ott Raukas kontsertidel üles astus, tuleb kõigepealt meelde kuulus Laimujutu aaria Rossini "Sevilla habemeajajast", mida ta sageli ka estraadikavades menukalt esitas. Omaette väikese meistritöö kujundas ta J. Zeigeri laulust "Kui mind pulma kutsuti": Meelsasti laulis ta ka katkendeid G. Ernesaksa ooperist "Käsikäes". Ühelt Tartus toimunud G. Tugolessovi loengkontserdilt on jäänud meelde tema Kontšaki aaria Glinka "Vürst Igorist". Suurepäraselt interpreteeris ta G. Sviridovi laule R. Burnsi sõnadele Estonia Kontserdisaalis. Mälestust nendest esinemistest koos Ott Raukasega ei ole suutnud kustutada ka vahepeal möödunud 35 aastat.

Aino Himbek

Tema panus on kopsakas

Koos eakaaslaste Heino Kaljuste, Arvo Ratasepa, Uno Järvela ja mitmete teistega ilmus 50-60-ndate aastate eesti muusikategelaste-koorijuhtide esiritta ka praegune juubilar - **Aksel Pajupuu**. Teda tuntakse südamliku ja huumorimeelsena, otseitleja ning osava suhtlejana. Ka tema tunneb kõiki eesti koorijuhte.

Ta on Harjumaa mees. Sündis 8. jaanuaril 1926 Kuusalu kihelkonnas Sigula küla Jaani talu lasterohkes peres. Kodus oli muusika au sees: isa mängis harmooniumi ja viiulit, emal oli ilus lauluhääli. Mõnda aega olvad perekonnas tegutsenud isegi pisike segakoor. Kodust saadud muusikapisik hingese avaldus peale kohaliku Hirvli kooli lõpetamist Tallinna Reaalkoolis, kus klassijuhatajaks olnud Jüri Variste ja laulutunde andnud Voldemar Toomingas. Muide, koolis tutvus ta oma hilisema kaasvõitleja Arvo Ratasepaga. Edasised õpingud jätkusid Tallinna Õpetajate Seminaris, kus Riho Pätsi juhatusel osmisti muusikale suurt tähelepanu. Samaaegselt alustas juubilar õpinguid ka konservatooriumi kirikumuusika klassis, mis küll kahjuks seoses õpetaja Juhan Jürme hukkimisega peatselt katkesid.

Elanud üle keerukad sõjapäevad,

lõpetas A. Pajupuu 1945. a. kevadel seminari ja suunati Saaremaale Kallemäe kooli õpetajaks. Hiljem tuli seal ka direktori ülesandeid täita, kuid olulisem oli hoopis see, et koolis sai luua oma lastekoori ning rahvamajas segakoori. Nende kollektiividega tegi juubilar kaasa oma esimesed laulupeod. Ühtlasi ilmes suur soov muusikat edasi õppida.

1947 astus ta Tallinna Muusikakooli (lõpetas 1950) ja pärast mõningast vaheaega jätkusid õpingud konservatooriumis Tuudur Vettiku ja Jüri Variste dirigeerimisklassis (lõpetas 1963). Ühtlasi algas muusikaõpetaja töö Tallinna koolis: 21. keskkoolis, 3. koolis ja pikemalt 22. keskkoolis. Neil aastail pühendus juubilar noorte muusikalisele kasvatusel, kirjutas ise mõned toredad lastelaulud ("Poiste laul", "Peolaul" jt.), oli tegev koolilaulikute koostajana, alates 1955. aastast üldlaulupidude üldjuhina. Aastal 1954 asutas ta esimese koolidevahelise poistekoori (tookordse J. Tombi nim. poistekoori, tänane Revalia), mis hiljem avaldas soodsat eeskujulist mõju üldlaulupidudele Eestis.

Koolimuusika edendamine jätkus ka siis, kui juubilar töötas Õpetajate Täiendusinstituudi muusikalise

kasvatuse kabinet juhatajana (1958-1963). Avardas aastaid kestnud koorijuhtide ja muusikaõpetajate täienduse organiseerimine, igasuguste kursuste juhatamine Pärnus ning hiljem Vigalaski (1952-1966). Kui aga 1963. aastal juubilar asus tööle tookordesse Rahvaloomingu Majja, algas kõige viljakam tööperiood. Ta osales otseselt kõigis tookordseis kooriliikumise üritustes, nende ettevalmistamises, läbiviimises, laulupidude korraldamises jne. Veel enam, ta oli koos Karl Leinuse ja Heino Kaljustega noorte laulu- ja tantsupidude korraldamise idee algatajaid ning 6 esimese peo üldjuhte (1962-1987). "Neil aastail oli Rahvaloomingu Maja praktiliselt koorimuusika edendaja, ega muud võimalust olnudki. Ma olin selle ameti peal ja tundsin hästi koorijuhte. Paljud asjad mõtlesime välja koos Arvo Ratasepa ja Heino Kaljustega ning söötsime siis ette Gustav Ernesaksale, kes neid püüdis kõrgemal pool läbi suruda," meenutab juubilar neid aegu.

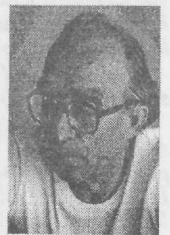
Tema enda kohta peab ütleva, et mees oskas avanenud võimalusi kasutada. Omades haruldasi organisaatorlikke võimeid, oli juubilar ikka ja alati kaasaraäkkija rollis. Nii kujunes see Vabariikliku

Koorijuhtide Segakooriga (1958) ja Vabariikliku Orkestrijuhtide Puhkpilliorkestriga (1965). Juubilar on seisnud m o l e m a kollektiivi sünni juures, nende tegevust igati soodustanud. Kui aastal 1982 asutati Eesti Kooriühing, kulusid Aksel Pajupuu initsiatiiv ja oskused marjaks ära. Pääaegu viieks aastaks pühendas juubilar end Eesti Kooriühingule, seejärel oli Heliloojate Maja direktor, siis - kuni pensionile siirdumiseni (1995) - "Estonia" kontserdisaali direktor.

Siinkirjutaja on veidi pabinas - äkki olen midagi olulist kahe silma vahele jätanud, sest nii mitmekülgse haardega mehe puhul võib see kergesti juhtuda. Aga ühes olen siiski kindel: viimase poole sajandi koorimuusika edendamisse on Aksel Pajupuu lisanud kopsaka panuse.

Aitäh tehtu eest ja palju õnne!

Enn Oja

70

Liia Saar-Mardi (vasakul) ja Aino Merila.

TALENT JA ÜLDTUNTUS EI KÄI ALATI KÄSIKÄES

Autorilt on selle loo alapealkiri, pealkirja pani toimetis. Mitte ainult selleks, et koondada lugeja mõtted autori kamertoonele. Vaid ka selleks, et panna teda selle nähtuse üle mõtisklema. Ning tegema oma võimuses olev, et kuulsuseni jõuaksid esijoones tõelised talendid, ka väga tagasihoidlikud inimesed, mitte (ainult) sellised, kelle andekuse üks eriti väljaarenenud tahk on võime endale küünarnukkidega teed rajada ning suurepäraselt haista, mis parajasti läheb hästi, on moes.

Liia Saar-Mardi nimi ei ole saanud meie muusikaüldsusele küllalt tuntuks, ent keskmise ja vanema põlve pianistid mäletavad Liia Mardi konservatooriumipäevilt Bruno Luki koolkonna andeka ja paljutootava õpilasena, TR Konservatooriumi 1958. aasta lennu lõpetajana, hiljem kaaskolleegi ning klaveriõpetajana lastemuusikakoolis Pärnus.

Liia Saar-Mardi läks manalateed septembrikuu 20-ndal päeval 1995.

Liia Mardi pärineb Pärnust. Juba ta ema, Alice Mardi oli linna tuntumaid klaveripedagooge, paljude eredate isiksuste, nagu Leo Normeti, Valdur Rootsi, Arbo Valdma, Vardo Rumesseni jt. kujundaja ning suunaja.

Liia lapsepõlv möödus muusikalises miljões, mida mõjutas ema loometöö oma õpilastele antavate klaveritundide näol. Klaveritundide ajal sageli ema süles istudes oli Liia ühtaegu kaasosaline võrratus klaverihelide vallas. See maailm oli tema õnnelik maailm, milles ta üles kasvas. Olevat juhtunud kord nõndagi, et kui ema vähemandeka õpilase korduvate vussimiste ning parandamiste järel tunni lõpetas ja õpilane oli juba lahkunud, roninud pisi-Liia ema sülest klaveripingile ning mänginud perfektselt maha sama pala. See tulnud klaveriõpetajast emale endalegi ootamatu üllatusena.

Kuna ka minul oli õnn kuuluda auväärse Alice Mardi rohkearvulise õpilasperre, lähenesime Liiaga kui ühealised. Meie hilisemad õppeteedki kulgesid üht trajektoori pidi - Pärnu üldhariduslik Lydia Koidula nim. Keskkool, Pärnus vastavatud Lastemuusikakool, edasi Tallinna keskastme muusikakool, konservatoorium. Ja siis töölesuunatult Pärnu Muusikakool. Liia oli erakordselt andekas pianist. Juba

Mälestades Liia Saar-Mardit

looduse poolt oli talle kingitud absoluutne kuulmine, fenomenaalne mälu ning haarav klaverimänguoskus.

Koidula-kooli päevilt meenuvad kooliaktused, kus silma paistis klaveripalade esitamisel ikka Liia Mardi. Ja mis veel! Suurel tundide vaheajal, kus õpilastel tavaks oli saanud saali tiibklaveri ümber koonduda, oli Liia ikka see, keda "ümber piirati" ja kellele esitati muusikalisi tellimusi, küll populaarseks saanud filmidest, küll muust. Liial nimelt oli see eriline võime, mida isegi ükski konservatoorium ei anna - kuulata vaid kord mõnd senikuulmatut lugu, istuda klaveri taha ja see otsemaid maha mängida. See tuli tal intuiitselt, vabalt klaviatuuri vallates, laia pianismihaardega (oktaavi- ja akorditehnikas) ja talle omase naeratusena huulil. Isegi "naerda" oskas ta laulvalt, just nagu heliredeleid veeretades. Helistikuvahetus mistahes helistikku pala moduleerimisel oli talle naljategu. Tä raputas kõike otsekui varrukast. Noodilugemise oskus oli talle kaasasündinud omadus, tuli lausa iseenesest. Liia oli oma koolikaaslaste lemmik.

Valgre laule käisid koolitüdrukud sõjajärgseil aastail kuulamas Pärnu restoranis "Bristol" (muidugi salaja, koolile teadmata), kus Raimond Valgre ise neid saatis valgel akordionil. Needki olid laulud, mida Liialt peamiselt ikka ja jälle nõuti igal vahetunnil.

Liia oli täielik ime, iidol meile kõikidele juba noil kooliaegadel.

Konservatooriumis omandas Liia Mardi hea professionaalse kõrghariduse prof. Bruno Luki klaveriklassis Erna Saare assisteerimisel. Üks esimesi "proffe" omal alal, suundus ta tööle Pärnu Lastemuusikakooli, jätkama oma ema suurt elutööd. Liia Saar-Mardi töötas Pärnu Lastemuusikakoolis klaveriõpetajana ning konsertmeisterina veerand sajandit, neist aastaid ka klaveriosakonna juhatajana. Künnivaod, mida Liia Saar-Mardi Pärnu haridusellu jättis, on sügavad.

Peale pedagoogitööd oli Liia Saar Pärnu linna peal otsitud klaverisaatja ning

ansamblist. Ta saatis kohalikke lauljaid, koore, viljeles klaveriduo mängu. Kuna olime Liiaga enam-vähem üheaegselt pärast konservatooriumi lõpetamist Pärnu tööle asunud, ootas meid ees tänuväärne tööpõld. Pedagoogitööst vabadel hetkedel hakkasime duot mängima: Tegime seda õhinaga kooli uhiuutel konsertklaveritel "Estonia". Alustasime Eesti muusikast (Mihkel Lüdig, Eugen Kapp). Liia isalt Ameerikast tulnud duonoodid tõid meie repertuaari uudset lisa. Manuel de Falla "Tuletants" klaverisüüdist kujunes kooliaktuste meelispalaks.

Otsustasime läbi mängida ka oma konservatooriumiprogrammis omandatud klaverikontserdid, nagu Tšaikovski b-moll klaverikontsert, Rahmaninovi II, Liszti ja Srkjabini klaverikontserdid. Neist Tšaikovski ja Rahmaninovi kontserdid tulid ettekandele ülelinnalises mastaabis - olime nimelt külalisesinejatena kutsutud segakoor "Endla" aastapäevakontserdile. Pärnu suhteliselt vaikes kultuurielus oli klaverikontsertide ettekandmisel hea kõlapind ning meie ühismängu kroonis menu. Liiaga oli hea koostööd teha. Ta oli kindel duopartner. Duomängutraditsiooni jätkajaks Liia Saar-Mardiga sai hiljem Pärnu tööle suundunud pianist Maigi Pakri-Raidal.

Liia on jäänud huvitavaid mälestusi. Ainult tagantjärele on kahju mõelda, et ta ei leidnud sellist täit eneseteostust ega rakendust, mida eeldasid tema võimed. Kohe pärast konservatooriumi lõpetamist provintsioludesse sattunud ning sinna mattunud on ta küll ära teinud tänuväärse töö, ent mitte saavutanud nõnda laia tunnustust, mis teinuks nime, toonuks kuulsust.

Liia Saar-Mardi lahkumine siitilmast pani nagu hetkeks seisatuma, tagasi mõtlema ühe inimese loole. See on tagasihoidliku, ent andeka inimese, tõetruu muusiku lugu. See on võib-olla osa meie väikese Eesti kultuuriloost. Ja võib-olla mitte sugugi tähtsusetu.

Julgen arvata, et selliseid talente sünnib Eesti rahva keskel sajandi vältel vaid sõrmedel üles loetult. Tahaks uskuda niisuguse talendi taassündi!

Aino Merila,
Tallinna Georg Otsa Muusikakooli
klaveriõpetaja

Niccolo Paganini

Vaevalt leidub Niccolo Paganini kõrval muusikaajaloos veel mõnd teist muusikut, kelle elu ja tegevust ümbritseks sama rohked legendid ja saladused. Sünged jõud tulid mängu juba tema sünnihetkel 27. oktoobril 1782, kui vihmast ligedal trepiastmel komistanud ämmaemand olevat kuradit manades pannud lapsukese karjuma kogu öö ja päeva takkaotsa!

Oma esimesed eluaastad veetis Niccolo vaeste varjupaiga rābaldunud lastejõugu keskel. Ta oli näost inetuvõitu, pikkade käte ja kõverate jalgadega, kuid ebatavaliselt ilusate silmadega poisike. Kui pikaajaline kurnav haigus viis ta omaealistest kauaks eemale, kiindus Niccolo ema hoole all pikkamööda lauto- ja kitarrimängu. Harva kodus viibiv hasartmängurist isa, kes teenis sadamas kaubapakkijana nappi elatusraha, tabaski kord poja lautomängult, sattus sellest vaatepildist vaimustusse ja tõi talle teisest toast oma viiuli.

“Ma teen sinust ime ja sa hakkad kõva raha tegema; kõik mis ma börsil kaotanud olen, pead sa viiuliga tagasi teenima,” ennustas Antonio Paganini.

Algas esimene viiulitund. Väikemees sai vaevu aru isa nõudmistest, too aga jagas pojale iga eksimuse eest kuklavõmme või joonlauahoop. Maruvihaseks lukustas ta lõpuks Niccolo koos viiuliga sahvrisse. “Poiss ei saa enne süüa, kui mängib esimest harjutust veatult,” oli isa “õpetamiseetod”.

Antonio ise oskas muusikast mõnu tunda, oli mitmeid pille olgugi kehvall asjaarmastajalikul tasemel mängides lõpmatult õnnelik. Genovalastele omase iluarmastusega proovis ta ka ise viise luua, olles neist suuremaski vaimustuses kui tõelisest kunstmuusikast tõelise kunstniku esituses.

Niccolo, kelle tarvis isa pillilood olid algul vaid uinutavaks suminaks, hakkas kasvades koduseid muusitserimisi tähelepanelikumalt jälgima. Peatselt selgus, et Niccolol on erakordselt peen muusikaline kuulmine, see tegi taidlejast isa õpetamisprotsessi kaunis problemaatiliseks, Kuna aga professionaalse pedagoogi tarvis peres ei leidunud raha, tuli Niccolol ikkagi taluda mitmetunniseid “tööpäevi” oma valesti mängiva isa kõrval; kummargil kitarril kohal või kõverdunud üle viiuli, kahvatu, sügavate varjudega silme all, väsimusest ja kõhutühjusest vaevatud.

Vast ei piinanudki isa poega teadlikult - pimesi Niccolo talenti uskudes mõistis ta, et ilma ennastohverdava tööta ei saavutata midagi. Niccolo kuuletus isale nurisemata, kiindudes peagi viiulimängu nii meeletu kirega, et emal tuli vahel lausa vägisi tirida viiul ta käest, sundimaks poissi pisutki puhkama ja tegelema muude asjadega. Niccolo tööd häiris vaid talvine külm, mis ei lasknud kangestunud sõrmedel tegutseda tema soovi kohaselt. Isa aga nõudis harjutamist ka jäises toas, ta ei märganud kurnatuse märke ega isegi palavikuläiget, ei ka vasaku õla üha kõrgemale kerkimist ega põndunud, puudulikult arenenud rinnakorvi.

Hommikul vara, kui vanemad olid tööle läinud, usis Niccolo harjutama. Vahel harva peatudes meenutas ta kunagi ammu nähtud maastikupilte ja kuulnud loodusehääli. Ühel sellisel unistushetkel üllatas teda ootamatult vara naasnud

ema. Lihtne, kirjaoskamatu, kuid väga soojasüdameline ja kõikemõistev naine tahtis poja ees kaitsta oma halastamatult nõudlikku meest, kellega tal oli just eelmisel öhtul olnud pikk tõsine jutuajamin.

“Su isa ei suuda tänini andestada endale noorpõlve mõistmatut keeldumist haridusest, mille tulemusena peame me nüüd elama nii viletsalt. Ta tahab sinu kaudu saatusele kätte maksta kõige eest, mida pidi vaesena taluma ja loodab ükskord enne surma näha, kuidas genovalased võtavad teda kohates mütsi peast kui suure Paganini isa ees.”

Lõpetanud “kaitsekõne”, vaatas ema valusa kaastundega oma kõhna ja kurnatud poega - küll oleks tahtnud saata ta õue omasugustega mängima-hullama, kuid, saanud endast jagu, kordas veel kord palvet viia ellu isa unistus.

Niccolo läks tagasi hämarduvasse tuppa, pani viiuli lõua alla ja jätkas tööd värisevi käsi, lapselikud murekortsud otsmikul.

Peatselt sai vaev tasutud: võtnud mõned tunnid San Lorenzo kapellmeistri A. Rolla juures, alustas 16-aastane Niccolo Paganini kontserttegevust Itaalia linnades. Pikk, kõhn, kahvatu, mustade lehvivate juuste ja läbitungiva pilguga Paganini mängis juba siis senikuulmatul viisil: viiul tõi tema kätes kuuldavale kord madalaid-karme, kord kõrgeid-õrnu helisid ja sageli korruga mitmel keelel, justkui mängiks väike orkester. Vaese sadamatöölise unelm oli täitunud: tema pojast oli saanud kunstnik, keda võeti kõikjal vaimustusega vastu.

Paganini maneer oli niivõrd uudne, võtted hämmastavad ja lausa mõistetamatud, et teda hakati kutsuma kuratlikuks viiuldajaks. Inimesed uskusid siis veel maagiasse, salajastesse lepetesse saatana; teatud inimesi kahtlustati nõidumisega tegelemises. Paraku olid Paganini “nõidused” vaid talendi ja visa töö resultaat.

Kuuldused peadpöörivat virtuoossust valdavast viiuldajast levisid kiiresti kogu Euroopas. Paganini kontserdid sünnitasid lausa massipsühhoosi, rahvas keeldus saalist lahkumast ja tungles lavataguses, et hetkekski näha lähedalt Suurt Paganinit. Pääsemaks austajate küüsis, lahkus kunstnik tagaukse kaudu, ümbritsedes end seeläbi veel suurema salapäraga. Pea keegi ei teadnud, kuivõrd üksikuna, hüljatuna ja lööduna tundis end tegelikult geniaalne Paganini. Ta sai kontsertide eest küll palju raha, kuid ei leidnud aega ega kaaslast selle kulutamiseks lihtsatele elumõnudele.

Milles siis öieti seisnes Paganini fenomen? H. Berlioz andis sellise seletuse: “See ebatavaline viiuldaja ilmselt ei mõelnudki viiulimängu reformimisele, tehnika rikastamisele uute leiutustega, kuid tema hinges elas lapseeas alates palav vabadusarmastus ja ta püüdis oma mõtteid ja tundeid väljendada just muusika keeles. Tema fantaasia ergastus pidevalt: vaimusilmis nägi ta värvidemängu, varjude liikumist, pimestavat päikesekiirgust, kuulis lainetemüha, linnulaulu. Selle kõige edasiandmiseks rakendas ta viiulit peaaegu nagu orkestrit, leiutas aina uusi, hämmastavaid mänguvõtteid.”

Paganini viiul Peterburis

Peterburis toimus festival “Paganini viiul Ermitaažis”. Selle keskpunktis oli noor viiulivirtuoos Sergei Stadler. Esimeses programmis esines ta koos kammerorkestriga “Sankt-Peterburg Camerata”, esitades mitmeid Paganini teoseid, teises osas mängis ta 24 Paganini kapriisi - viiulimuusika keerukaimat teost.

Selleks puhuks oli talle Genovast kindla kaitse all saadetud Paganini enda lemmikviil, mille ta parandas oma kodulinna igaveseks säilitamiseks ja millel kord aastas esineb

sealses raekojas Paganini nimelise rahvusvahelise konkursi võitja. Viiuli on valmistanud kuulus Gaurneriuse viiuli tegijate dünastia üks liige ning sellel pole akadeemiliselt rangeid proportsioone.

Pärast proovi ütles Sergei Stadler: “Paganinile oli see instrument tema teiseks minaks, hinge kehastuseks, minu jaoks aga saavutamatu legendaarse kunsti sümboliks.” Paganini viiuli ränd Peterburi sai teoks mitmete Peterburi ja Genova asutuste ja sponsorite ühistegevuse tulemusel.

ITAR-TASS/ETA

Puhkpillimängijad!

Tasub sõita Austriasse

Maailma täiuslikem kogu puhkpillidest kirjutatud raamatutest ja partituuridest puhkpillidele Austrias Grazi lähedal Pürggisi avati pärast ümberstruktureerimist käesoleval suvel jällegi publikule. Noote on igasuguseid: marsse, kammermuusikat, folki jne. Peale selle veel ajakirju, fotosid, igat sorti lindistatud puhkpillimuusikat (plaate, kassette).

Brass Bulletin, 1995, III

UUT EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU MUUSIKAFONDIS

Noodid

Kangro, R. Tahan saada paksuks: kogumik lastelaule. - Tallinn, 1995.
Klesment, M., Maarand, A. Mudilaste muusika aabits. - Tallinn, 1995.
Mägi, E. Dona nobis pacem: segakoorile. - Tallinn, 1995.
Mägi, E. Vahtralt valgõ pilve päälle: naiskoorile. - Tallinn, 1995.
Põldmäe, A. Täht oled sa!: jõululaul saatega. - Tallinn, 1995.
Segakoori laulja. - Tallinn, 1995.
Semlek, L. Klassikalise harmoonia õpik 1: elementaarharmoonia, 2: kompleksharmoonia. - Tallinn, 1995.
Seventy Scottish songs / Selected and arranged by Helen Hopekirk. - New York, 1992.

Siimer, M. Midrimaale: segakoorile saatega. - Tallinn, 1994.
Vihmand, M. Issand, keda taevas seal: rahvaviis / seadnud M. Vihmand: sopranile ja aldile saatega. - Tallinn, 1995.
Vihmand, M. 3 vaarisa laulu: lastekoorile klaveri ja viiuliga: 1. Vihm; 2. Konnad; 3. Kui mina alles noor veel olin. - Tallinn, 1994.

Helilüüesvõtted

Alfvén, Hugo. Symphony No. 5: In A minor / Perf. by Royal Stockholm Philharmonic Orchestra, cond. N. Järvi. - 1993. BIS-CD-585.
Exilus (ansambel). Pure joy. - 1995. WER-9501.
Justament (ansambel). Kauga sa kannatad... - 1995. ELCD 002.
Neil päevil... / Esit.: T. Naissoo, el. klaver, süntesaator, T. Rimmel, el. bass, M. Naissoo, trummid. - Tallinn, 1995. FD 0015/2.
Qué alegría / Perf. by: J. McLaughlin, acoustic guitar, T. Gurtu, percussion, D. di Piazza, bass guitars, K. Eckhardt, bass guitar. - 1992. 837 280-2.
Sügisshitt 95 / Esit.: M.-L. Ilus, laul, 2 Quick Start, ans., Nancy, laul, Estin, ans., Code One, ans., H. Hanson, laul, Tiit, laul, Apelsin, ans., jt. - Tallinn, 1995. POT CD 1007.
Terminaator (ansambel). Minu väike paradiis. - 1995. 95103111.
Tormis, Veljo. Eepose väljadel / Esit. Eesti Raadio Segakoor, dir. T. Kangron, A. Üleoja. - Tallinn, 1995. FD 0030/2.
Travel with the global beat! / Perf. by: P. Vähi, keyboards, Tri Atma, ans., Vox, ens., J. Fisher, guitars, E. Krauser, guitars, etc. - 1995. 58852.

Helikassetid

Fancy and Band (ansambel). Blue planet Zikastar. - Tln., 1995. KMG 014.4.
Graps, Gunnar. Tühjad pihud. - Tln., 1995. ELMC 003.
Linnatuled / Esit.: O. Vestmann, laul, H. Jõgioja, V. Vassiljev, P. Jaska, R. Puusepp, muusikud. - 1994.
Mõnusate lugude top / Esit.: Kukerpillid, ans., Untsakad, ans., M. Nuude, laulja, Tartu Akadeemiline Meeskoor & MTJ, ans., Väikeste Löötspillide Ühing jt. - 1995. HP 1001.4.
Pihlap, Tarmo (laulja). Valged roosid. - 1995.
Roussos, Demis (laulja). Insight. - Tln., 1995. KMG 003.4.
Suveniir (ansambel). Suvisel ööl - 1993.
Sügisshitt 95 / Esit.: M.-L. Ilus, laul, 2 Quick Start, ans., Nancy, laul, Estin, ans., Code Ode, ans., H. Hanson, laul, Tiit, laul jt. - Tln., 1995. POT MC 1007.

HELIPLAAT EESTIS

(Algus 17. lk. -l)

pakkus juba 1881. aastal, niisiis üsna peatselt pärast kõmulist uudist fonograafi leiutamise kohta oma üldhariva sisuga lisalehes põhjaliku loo pealkirjaga "Rääkijad masinad". Mõned lõigud sellest:

Kas siis mõni masin räägib? Jah, inimene seisab imestades oma tegude ees: ta paneb tõesti masinad rääkima, mitte taskukunstniku viisil mitmesuguste silma- ja kõrvapettuste läbi, vaid füüsika (ehk looduse sünduste) seaduste põhja peal: masin räägib tõesti, ja pealegi igas keeles, milles tahetakse.

Niisugune masin on telefon ehk kõnetraat ja veel täielikum fonograaf, üks väike masin, mis igat talle kord etteüteldud kõnejakku, igat talle ettelauldud laulu truuste oma rullitaolise mälestustetahvli peal paigal hoiab ja tahtmist mööda kohe ehk alles mõne aja tagant seda, mis talle kõrva üteldud ehk lauldud, etterääkija ehk laulja häälega täiesti ja selgesti järele räägib ehk laulab.

Fonograaf sai varsti oluliseks ka kultuuriloo seisukohalt, ja mõneti ootamatul viisil. 1912. aastal alustas soome keeleteadlane Armas Otto Väisänen mööda Eestit matkates rahvaviiside jäädvustamist vaharullidele. Tulemuseks olid mõningatel andmetel tervelt 1500 loo ülesvõtted. Mõni aasta hiljem rändas samasuguse imemasinaga ja samadel eesmärkidel mööda maad ringi ka helilooja Cyrillus Kreek.

Fonograafi ajastu polnud pikk, selle aparadi asendajaks tuli varsti hoopis kasutajalembesem ja kaubanduslikum grammofon oma plaatidega. Selle esimene primitiivne mudel ilmus müügile Ameerika Ühendriikides 1893. aastal. Natuke hiljem hakkasid kõikjal levima tööstuslikult tirazeeritavad plaadid mehaanilise kodumuusika tegemiseks. Peatamatu buum vallandus õieti 1898. aasta, kui viisiketastele soostusid laulma ka toonased kuulsused, Enrico Caruso kõigepealt.

Kümme aastat visa arendustööd ja kuulsate esinejate nimesära oli grammofoni muutnud fonograafi ees ülekaalukalt konkurentsivõimeliselt ning niimoodi algaski muusikapalu ja etlemist pakkuvate heliplaatide tööstuslik tootmine müügiks.

(Järgneb)

EESTI KONTSERIT

KONTSERDID VEEBRUARIS

31. I - 4. II VII BAROKKMUUSIKA PÄEVAD.

4. II kell 16.00 Haapsalu Toomkirik, 5. II kell 19.00 Viljandi Jaani kirik, 6. II kell 19.00 Mustpeade Maja Valge saal, 7. II kell 19.00 Tartu Ülikooli aula - **QUATTRO STAGIONI** (Norra vokaalansambel).

6. II kell 18.00 Kiviõli Kunstide Kool, 7. II kell 18.00 Jõhvi teatrimaja, 8. II kell 18.00 Rakvere Kauri Kool - klaver **Vardo Rumessen, Tallinna Keelpillikvartett**. Oja, Tubin, Franck.

6. II kell 18.00 Paide Kultuurikeskus, 13. II kell 19.00 Mustpeade Maja Valge saal, 18. II kell 16.00 Rakvere Kauri Kool, 19. II kell 19.00 Pärnu Raekoda, 25. II kell 16.00 Haapsalu-Uuemõisa loss - klaver **Peep Lassmann**.

8. II kell 19.00 Estonia Kontserdisaal - **ERSO**. Dirigent **Jonas Aleksa** (Leedu), klaver **Mati Mikalai**. Bruckner, Beethoven.

10. II kell 18.00 Pärnu Vanalinna Kool, 11. II kell 16.00 Estonia Kontserdisaal - **Eesti Filharmoonia Kammekoor**.

14. II kell 18.00 Võru Muusikakool, 15. II kell 18.00 Räpina Muusikakool, 16. II kell 18.00 Põlva Muusikakool - **EESTI VIIULIMUUSIKAT LÄBI AEGA**. Viiul **Urmas Vulp**, klaver **Vardo Rumessen**. Tobias, Tubin, Oja, Eller, Pärt, Mägi jt.

15.-16. II Saaremaa - **Tallinna Saksofonikvartett**.

15. II kell 19.00 Estonia Kontserdisaal - **Maailma muusikalised pealinnad - Pariis**. **ERSO**, dirigent **Mats Liljefors** (Rootsi), klaver **Lauri Väinamäe**. Bizet, Ravel.

17. II kell 16.00 Väravatorn - **HORTUS MUSICUS**. Ansambli juht **Andres Mustonen**.

17. II kell 18.00 Tartu Ülikooli aula, 18. II kell 16.00 - **Rahvaviisid kunstmuusikas**. **TALLINNA KAMMERORKESTER**, dirigent **Juha Kangas** (Soome). Bartok, eesti autori teos, Tsintsadze, Grieg, Nordgren.

20. II kell 19.00 Mustpeade Maja Olavi saal - **TALLINNA SAKSOFONIKVARTETT**.

22. II kell 19.00 Purtse linnus, 23. II kell 19.00 Tallinna Raekoda - **Andres Mustoneni SUUR MUUSIKAKADEEMIA**. Beethoven.

23. II kell 18.00 Paide Kultuurikeskus - **RAM**, dirigendid **Ants Soots, Ants Üleoja**. K. A. Hermann, Ernesaks, Tubin jt.

24. II kell 19.00 Estonia Kontserdisaal - **EESTI VABARIIGI AASTAPÄEV**. **ERSO**, dirigent **Arvo Volmer** (reserveeritud).

26. II kell 19.00 Tartu Ülikooli aula, 27. II kell 19.00 Mustpeade Maja Valge saal - **NYJD-ENSEMBLE**. Kunstiline juht ja dirigent **Olari Elts**. Kõik E.-S. Tüüri "Arhitektoonikad".

28. II kell 19.00 Raekoda - **RAEJAZZ**. **Raivo Tafenu, Raul Vaigla, Ain Agan, Ivo Varts**.

29. II kell 19.00 Estonia Kontserdisaal - **Johann Wolfgang Goethe muusikas**. **ERSO**. Dirigent **Urs Schneider** (Šveits), klaver **Risto Laur**, kaastegev Estonia Seltsi segakoor. Rahmaninov, Wagner, Mendelssohn.

25. II - 4. III - **H. ELLERI NIMELINE RAHVUSVAHELINE VIIULDAJATE KONKURSS**. Eelvoorud Sakala Keskuse kammersaalis. Lõppkontsert 4. märtsil Estonia Kontserdisaalis.

GUINNESSIREKORD

Guinnessi rekord

* Vanim harmoniseeritud muusika, mida tänapäevalgi esitatakse, on u. 1240. a. pärit inglise laul *Sumer is icumen in*.

Sibelius on ikkagi veel saladuslik

Möödunud kuul tähistati Soomes ja kogu muusikamaailmas Jean Sibeliusi 130. sünniaastapäeva (8. XII). Teatri- ja Muusikamuseumis avati 12. XII sel puhul Jean Sibeliusi näitus, mis, nagu me oleme juba teatanud, rännanud läbi mitmed Euroopa riigid, jõudis mullu koju - Sibeliusi muuseumi Turus (ML 95, nr. 7/8, lk. 8). Sel puhul esinesid Sibeliusi muuseumi direktor Ilppo Tolvas, Soome muusikateadlane Kari Kilpeläinen ja prof. Leo Normet ning toimus kontsert Sibeliusi teostest, suurelt osalt nooruses kirjutatutest ja suhteliselt harva ettekantavatest. Esinesid Kristin Kriit viiulil Kadri-Ann Sumera klaverisaatel, Pille Taniloo klaveril ning trio Kätlin ja Kristjan Saar-Marrit Gerretz. Sibeliusi laule laulis Villu Valdmaa Andres Paasi klaverisaatel. Külalised Soomestki leidsid kontserdi olevat õnnestunu ja omapärase.

Mõndagi, mis võib-olla huvipakkuv ML-i lugejatele, leidis ka ettekannetes. I. Tolvas teatas, et kuigi Sibeliusi on palju uuritud, valmib tema helitööde tekstikriitiline kogumik alles a. 2020 paiku. "Ta teosed pole probleemideta ega üheselt tõlgendatavad. Kui üks asi on selgeks saanud, võib juba järgmisel hetkel esile kerkida teine, mis põhjustab varasemas käsituses täieliku murrangu."

I. Tolvas tsiteeris oma ettekandes J. Sibeliusi ennast ja mälestusi temast. Olgu siinkohal ära toodud kaks mälestuskildu tema elu lõppaastatest.

Oma abikaasa Aino kohta ütles Sibelius: "Ilma temata poleks ma suutnud teha elutööd. Kõigepealt poleks ma suutnud raskustest üle olla, kui mul poleks olnud naist, kes kõige eest hoolitseb." Kui Aino sai 85, ronis üle 90-aastane J. S. vara hommikul järske treppe mööda ülemisele korrusele, ehkki arst oli selle ära keelanud. Kõige esimesena omastest tahtis ta oma elukaaslaselge ulatada kimbu roose. "Tulen sulle teist korda kosja," ütles J. Sibelius.

Ja väike episood Sibeliusi sekretäri Santeri Levase mälestustest: "Kolmapäeval, 18. septembril 1957 (Sibelius suri kaks päeva hiljem) lendasid madalalt üle Ainola lõunasse mitmed suured linnuparved. Sibelius ruttas õue... Äkitselt eraldus üks - tegi maja kohal aeglaselt otseku auringi ja lendas tagasi oma rännukaaslaste juurde, kadudes koos nendega taeva avarusse. See oli rändlindude hüvastijätt oma sõbraga."

Kaks tsitaati Sibeliuselt endalt:

1) "Ma ei suuda mõista, miks minu sümfooniaid võrreldakse Tšaikovski omadega. Tema sümfooniad on väga inimlikud, aga nad esindavad inimkultuuri pehmet poolt. Minu omad on kõvad."

2) "Nõudmised, mida endale seatakse, on aastatega kasvanud. Suurem kindlus paneb mind üha kergemini hülgama liiga lihtsaid lahendusi, selliseid, mis lähevad kergema vastupanu teed... Kõige rohkem olen vaeva näinud nende teostega, mis ei saa kunagi valmis."

Seda lauset võibki pidada Jean Sibeliusi elu ja tolle temale pühendatud õhtu üheks võtmemõtteks. Teatavasti avaldati Sibeliusi viimane suurem helitöö, 7. sümfoonia 1926. a. ning pärast seda tulid temalt ainult mõned lühilood. Kas 60-aastaseks saanud helilooja oli loominguenergia ammendanud? Ei, ta töötas visalt oma viimase, 8. sümfoonia kallal. Tema väimees, ka helilooja ja ühtlasi dirigent Jussi Salas on väitnud: "Ega ta kirjutamist lõpetanud, ta lõpetas avaldamise." On ka teisi tõendeid.

Praegune põhiline Sibeliusi uurija ja ta helitööde tekstikriitilise kogumiku koostaja Kari Kilpeläinen peatus põhiliselt 8. sümfoonia epopöal. Selgub, et J. Sibelius alustas selle kirjutamist juba 1924. ja 30-ndate aastate lõpul

oli see tal (vähemalt põhiliselt) valmis. Kuid vanameistri enesekriitiline meel oli suur ja 1945. a. põletas ta partituuri. On viiteid, et hiljem pöördus ta veel selle juurde tagasi, seniavastatud üksikud mustendikatkendid ei võimalda aga mingeid järeldusi selle teose iseloomu ning hävitamise konkreetse põhjuse kohta.

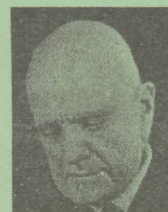
Mingit pidepunkti selles osas pakkus prof. Leo Normeti pikem ettekanne selle kohta, et hankides inspiratsiooni "Kalevala" runolauludest tõi Sibelius esimesena nüüdisaegsele helikeelde palju uusi elemente, mille teised heliloojad seejärel kiiresti üle võtsid.

Palusime prof. Normetilt selle ettekande lühikese resümee. Siin see on:

Igihaljad on eriti Sibeliusi "Kalevala"-ainelised helipoeemid alates sümfooniaks nimetatud "Kullervost" (1892). Just "Kullervo" aitas tal leida oma loomingulist palet. Otsides eeposlikkusele iseloomulikkude atmosfääri, hakkas ta kasutama modaalsust (dooria, früügia, miksoliüüdia jt. helilaade), täistoonilist heliredelit koos selle suurendatud kolmkõlaga (näit. re-fa-diees - si-bemoll) ja noonakrodi, sidudes neid teemadega, millel oli rahvamuusika hingust, ent mitte selle otseseid tsitaate. Muide, aasta hiljem hakkas just neid väljendusvõtteid kasutama ka Debussy.

Ühe suure uudsusena tõi Sibelius Esimese sümfoonia algossa polüfooniad: peateema kõlas üheaegselt seda varieeriva imitatsiooniga. (Näide 1) Enne seda oli kombeks sümfooniade algosi alustada homofooniliselt - teema ja saade. Jällegi aasta hiljem järgnes Sibeliusile Gustav Mahler oma Neljanda sümfooniaga.

Sibelius leidis avaramaid võimalusi pingetõusule. Juba Teises sümfoonias repriis ei korranud algosa materjali, vaid esitas seda hoopis pingestatunud kujul. Kolmanda sümfoonia kolmandas osas kordas ta esmakordselt ekspositsiooni, muutes sealjuures temaatiliste motiivide algset hajuvilolekut kindlakäelisele organiseerituleks. Neljanda sümfoonia ilmus toplettekspositsioon juba algosas, milles ülilühikesele esimesele teemale (Näide 2) järgnes ulatuslikumalt arendatud kõrvalteema. Kohe järgnevas teises ekspositsioonis oli esimest teemat avardatud (Näide 3), teist aga kokku tõmmatud. Töötlusosale järgnenud repriisi kujundas

130

Näide 1

Näide 2

Näide 3

Näide 4

Näide 5

Näide 6. "Vene"

matka"

N. 7. "Tulen synty"

N. 8. "Luonnotas."

Väi - nä - möinen.

Nei - ti pitkän pi - ven pääkä, impi ilman pasta hella

O - li - pa impi...

N. 9

N. 10

N. 11

N. 12

N. 13

N. 14

OOPERILAVAL ON JUHTUNUD IMELIKKE ASJU

Algus ML
nr. 17/18
(1994)

VIII

Georg Otsa jutustused

Georg Otsa armastas rääkida lugusid, mis temaga olevat juhtunud.

1951. a., kui ta lõpetas

konservatooriumi, tegi ta ka "Estonia" laval 7 rolli, neist enamik peaosades. Koormus oli muidugi väga suur, mõni asi kippus peast ära minema.

Siis oli veel etteütleva pult. Kord olnud Otsal pea tühi, ta pöördunud sinna: "Ütle ette!" Vastus kõlanud: "Ma juba ütlesin."

Ots naeris: mis abi on sellisest vastusest.

Kord esinenud nad dirigent Merkulooviga kontserdisaalis. Ots tulnud lavale, siis leidnud, et esimene sõna on

peast pühitud. Sosistanud dirigendile: "Ütle esimene sõna!" Merkuloov vastanud: "Äi mina tiia." Ometi on dirigendil partituuris ju tekst kirjas.

Georg jutustas veel, et kui ta oli olnud korra Tapa jaamas, tulnud ülevalt reproduktorist tema ettekandes laul. Jaam olnud pime, ära tunda kedagi võimatu. Ots kuulnud, kuidas kaks vanemat naisterahvast omavahel rääkinud: "Nüüd ta, vaene mees, veel siin

raadios laulab, aga täna olid Tallinnas ta matused." Sel ajal olnud tõepoolest üks Georg Otsa nimekaim surnud.* Vanemad daamid olid ilmselt agarad ajalehtedest surmakuulutuste lugejad.

(Lõpp)

* Jutt on ilmselt Andres Otsa isast, draamanäitlejast Georg-Aleksander Otsast (1910-1946), kes laval esines tavaliselt Jori Otsa nime all. - Toim.

üksnes teine ekspositsioon. (Seega skeem on selline ABA_1B_1 töötlus A_1B_1). See peaks kummutama paljude analüüsijate seisukohta, kes pidasid ülilühikest algust sissejuhatusena ja pikemat kõrvalteemat hoopis peateemaks. Tekkis loogikaviga: repriis peab ju peateema olema esitatud.

Neljanda sümfoonia esiettekannet toimus veebruaris 1911. Selle muusikas ilmus ka nn. Petruška-akord (fa-diees, la-diees, do-diees, mi, sol, do - bekarr, üks noonakordi komplitseeritud vorme). Stravinski ballett "Petruška", mis andis sellele akordide nime, esietendus kaks kuud hiljem, aprillis 1911.

Topeltekstsituatsioon esineb ka kolmes viimases sümfoonias. Viienda sümfoonia algosas ja kuienda sümfoonia teises osas lisandab ta topeltekstsituatsioonile veel lisavariandi - varieeritavad teemad sisenevad vastupidises järjekorras ($AB A_1B_1A_2$). On ilmne, et see peegeldus pole muud kui puuduva repriisi asetäitja.

Sibeliusele meeldis rajada oma muusikalise ülesehituse lühikestele motiividele. Teise sümfoonia kogu temaatiline materjal on ülal ehitatud ainult kahele motiivile: tõusev või laskuv kolmenoodi käik ja väljapeetud heli, millele järgneb kvindihüpe alla. (Näide 4) Ent hoopis olulisem on motiiv, mis ilmus "Kalevala"-ainelistes teostes ja kandus sealt üle ka sümfooniatesse. Selle helineliku põhikuju on *do-re-mi* (või *mi-bemoll*)-sol ja selle variandid. Leiame seda juba "Kullervo" avamängus (Näide 5) ja nimisõnalise teemas, samuti teisteski "Kalevala"-ainelistes helitöödes. (Näited 6, 7, 8) Selle käigu hargnemisest kasvab välja õige palju muusikat.

Helinelikut esineb veel romantilise põhimeeleoluga Esimeses (Näide 9) ja Teises sümfoonias. (Näide 10) Kenaks näiteks selle kohta, kuidas Sibelius saavutab teemade ühtsust, on nelikuga esitaktid selle sümfoonia esimese osa kõigi viiulite teemast ja teise osa ballaadliku teema algusest. Lugegem tärnikesega märgitud noodid tagant ettepoole ja viiuliteema algus ongi käes. (Näide 11 ja 12) Kargema

kalevalalikkusega üllatab Kolmas sümfoonia, mille mehine viisiveeretamine lausa vihjab, et Kalevala-meeste jõud peitub sõnas, mitte aga mõõgas. (Näide 13) Loodushääled löikuvad metsasarvesignaaliidena isegi Neljanda sümfoonia tritoonlikku püsimatute meeleolude maailma. Viienda sümfoonia pikema algosa teine pool toob neliku esile mõnusa valsinna, lõpuks aga kinnitab põhihelistikku nii, et kontrabassid vasardavad toonikaheli 365 korda. Ent suure pingetõusu tõttu lõpeb sümfoonia nagu hingeldades - üheksa viimase takti jooksul kõlab "kogupauguna" viis dominantakordi, päris lõpuks aga üksainus toonikaakord ja seegi nõrgal taktiosal. Selle sümfoonia keskmise osa pizzicato-mängus ilmuvad viihelilised motiivid (ilmne vihje Kalevala-laulude 5/4 taktimõõdule). Ei puudu nelikud ka Kuienda sümfoonias, Seitsmendat üheosalist sümfooniat kroonib nelik avara trombooniteemana. (Näide 14)

Eeposlikkus ja helilooja poolt kasutatud väljendusvahenditega helikeel moodustavad ühtse terviku. Kande osa Sibeliuse muusikast on nagu ühest tükist välja raiutud.

LEO NORMET

Miks siiski Sibelius hävitas oma 8. sümfoonia, mille kallal oli ta töötanud üle 20 aasta? Kas sellepärast, et ta ei suutnud "Kalevalast" enam ammutada midagi uut, aga ennast korrata ei lubanud ta süvenenud enesekriitiline meel? Või oli tegemist millegi muuga? Selle saladuse viis Sibelius-geenius endaga hauda.

Igal juhul võib eeldada, et 8. sümfoonia, kui ta ka ei sisaldanud midagi põhimõtteliselt uut, oleks küpse meistri tööna rikastanud maailma muusikaplaati. Ning seega isegi avaldada kahetsust, et ülemaailmne tunnustus ja sellega koos ka suhteline ainekindlustus saabus enesekriitilisele Sibeliusele liiga vara. Muidu oleks meil see aastakümneid küpsenud teos nähtavasti olemas.

T. Luunja

LEO NORMET
in memoriam

Kui "Muusikalehe" 1996. aasta esinumbri viimasele leheküljele oli juba planeeritud lõppema prof. Leo Normeti jutt Sibeliusest, ei aimanud toimetuses keegi, et autori nimi tuleb panna leinaraami ja lisaks kirjutada ka nekroloog. Oli ju lugu toimetuse tellimisel laekunud 20. detsembril, nädal enne auväert professori lõplikku äraminekut, kirjutatud nii selge käekirjaga ja redigeerimist mittevajavalt, et läks erandkorras käsitikirjutatult otse ladumisele. Ning seejuures oli ta valminud - professor ise ütles - nagu muuhulgas, paljude teiste tegemiste vahel.

Nähtavasti ongi see lugu viimane Leo Normeti lõplikult valmis saanud kirjutis. Ja seejuures lühikokkuvõtte tema mitmekülge muusikalise tegevuse ühest tahust: ta Moskva Konservatooriumis 1969. a. kaitstud väitekirjast Sibeliuse sümfooniate kohta.

Milline oli Leo Normeti viljakuse saladus? Tundub, et ta on sellele suurel määral ise vastanud oma 70. sünnipäeva puhul 1992. aasta septembris "Muusikalehele" antud intervjuus: "Ma ei hakka elus kunagi puhkama." Aga võib-olla oli see puhkusest rahmeldamine ka tema liiga varajase äramineku põhjus. Nüüd ta siis saab puhata, kõigi tema austajate kurvastuseks.

ML

Toimetuse ootab ikka reageeringuid "Muusikalehe" detsembrinumbri viimasel leheküljel avaldatud "Tosinale küsimusele", mis on visad laekuma. Kes peab margiraha kalliks, võib faksida - 6 314 321.

Muusikaleht

Peatoimetaja: Mart Vainu. Korrespondent: Aaro Pertmann. Väljaandja AS BALBI Tallinn 34 (EE0034) pk 996. Teisipäeval ja neljapäeval 9.00—11.00 tel. 52 51 24. Honorari saab kätte Tallinn, Narva mnt. 5 II k., tuba 2 (tel. 43 77 33 või 43 77 51). Ka väljaspool Tallinna elavad inimesed saavad need pealinna külastades sealt kätte. Postiga honorare ei väljastata.

AP